

**UNIVERZA V LJUBLANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
univerzitetnega programa**

**ZNAČILNOSTI OSNOVNEGA ŠOLSTVA
V SLOVENIJI V LETIH 2000–2009 IN
PRIMERJAVA S HRVAŠKO**

Andraž Drešček

Ljubljana, junij 2010

**UNIVERZA V LJUBLANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
univerzitetnega programa

**ZNAČILNOSTI OSNOVNEGA ŠOLSTVA
V SLOVENIJI V LETIH 2000–2009 IN PRIMERJAVA S HRVAŠKO**

Kandidat: Andraž Drešček

Številka indeksa: 04032872

Mentorica: red. prof. dr. Stanka Setnikar Cankar

Ljubljana, junij 2010

POVZETEK

Javni sektor je zelo širok in obsežen, z zelo raznolikimi predstavniki. Eden od zelo vidnih in pomembnih členov je tudi šolstvo. Šolstvo je že samo po sebi zelo obsežen segment, zato sem se osredotočil samo na značilnosti osnovnega šolstva. Za doseganje kakovostnih rezultatov so bili sprejeti določeni standardi in ustrezna zakonodaja, ki so jo dolžni v šolstvu spoštovati. Za boljšo predstavo o urejenosti tega področja je narejena tudi primerjava s precej podobnim izobraževalnim sistemom na Hrvaškem. Za kakovostno delovanje osnovnega šolstva je potrebno zagotoviti tudi ustrezna finančna sredstva, kar pa je velikokrat zelo težka in zahtevna naloga. Sredstva države in lokalnih skupnosti v veliko primerih ne zadoščajo za pokritje vseh potreb, zato se pokaže potreba po iskanju dodatnih virov financiranja. Ena od možnosti so tudi sredstva iz virov Evropske unije. Izkoriščanje teh sredstev se v šolstvu počasi uveljavlja in pridobiva na pomenu. Evropska sredstva so področje, ki si v prihodnosti zasluži še večjo pozornost, ne samo v šolstvu, temveč tudi na drugih področjih, kjer jih je možno koristiti.

Ključne besede: Evropska unija, normativi, standardi, osnovna šola, finance.

SUMMARY

Public sector is a very broad sector, which includes a wide range of services. One of the very important and prominent one is definitely the education system, which itself is extremely large. Therefore, I focused mainly on the characteristics of the elementary education system. A relevant legislation and certain standards, which were adopted, need to be respected by the employees in the education system to achieve quality results. Moreover, to explain the education system regulation more clearly a comparison with a similar education system in Croatia was made. Even though providing funding is essential for quality running of the education system, it can often prove to be a difficult and demanding task. State resources and local authority financing are often not sufficient to clear all the expenses, therefore new finance resources needs to be found, for instance EU funds, which are becoming more and more important and deserve even greater attention in the future, not only in education system but also in other spheres, where they can be spent.

Key words: European Union, norms, standards, elementary school, finances.

KAZALO

POVZETEK	III
SUMMARY	IV
KAZALO	V
1 UVOD	1
2 PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA OSNOVNEGA ŠOLSTVA	2
2.1 OSNOVNA ŠOLA KOT JAVNI ZAVOD	3
2.2 USTANOVITEV ZAVODA , ORGANI ZAVODA	3
2.3 SISTEM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V SLOVENIJI.....	4
3 NORMATIVI IN STANDARDI	6
3.1 NORMATIVI IN STANDARDI V SLOVENSKEM ŠOLSTVU	6
3.1.1 Tedenska učna obveznost strokovnih delavcev	7
3.1.2 Delovna obveznost ravnateljev in pomočnikov ravnateljev	8
3.1.3 Merila za oblikovanje svetovalne službe, knjižnice, administrativne, računovodske in tehnične službe ter merila za oblikovanje oddelkov in učnih skupin	9
3.1.3.1 Merila za oblikovanje oddelkov.....	9
3.2 NORMATIVI IN STANDARDI V HRVAŠKEM ŠOLSTVU.....	10
3.2.1 Hrvaški izobraževalni sistem.....	10
3.2.1.1 Sistem vzgoje in izobraževanja na Hrvaškem	11
3.2.2 Državni pedagoški standardi	12
3.2.2.1 Temeljne odredbe.....	12
3.2.2.2 Merila za oblikovanje šolske mreže na ravni okrožij	12
3.2.2.3 Merila za oblikovanje osnovne šole kot javne ustanove, oblikovanje podružnične šole in merila za organizacijo pouka v dislociranem objektu osnovne šole	13
3.2.2.4 Merila za število razredov na osnovni šoli.....	14
3.2.2.5 Merila za število učencev v oddelku in vzgojno-izobraževalni skupini	14
3.2.2.6 Merila za učitelje, strokovne delavce, ravnatelje in druge delavce v osnovni šoli	15
3.2.2.7 Merila o obsegu ur za učence, podana z učnim načrtom in programom	15
3.2.2.8 Merila za izobraževanje, napredovanje ravnateljev, učiteljev, strokovnih delavcev in merila za usposabljanje in izobraževanje ostalih delavcev	16
3.2.2.9 Merila za prostore in opremo v osnovni šoli	17
3.2.2.10 Merila za posebne vzgojno izobraževalne potrebe v osnovnem šolstvu	17
3.2.2.11 Merila učnega standarda.....	18
3.2.2.12 Merila za vadbeno šolo in šolo, kjer se opravljajo raziskave.....	19
3.2.2.13 Sistem kvalitete osnovnega šolstva.....	19

3.3 PREVERITEV HIPOTEZE	20
4 SLOVENSKO OSNOVNO ŠOLSTVO IN SREDSTVA EU	22
4.1 FINANCIRANJE OSNOVNEGA ŠOLSTVA V SLOVENIJI	23
4.1.1 Financiranje iz občinskega proračuna	23
4.1.2 Financiranje iz državnega proračuna.....	24
4.2 FINANCIRANJE ŠOLSTVA V IZBRANIH DRŽAVAH EU TER NA HRVAŠKEM.....	24
4.3 FINANCIRANJE IZ VIROV EVROPSKE UNIJE	27
4.3.1 Evropski strukturni skladi	27
4.3.2 Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, CMEPIUS	29
4.4.2.1 Program Vseživljenjskega učenja	30
4.4.2.2 Program Comenius	30
4.5 ANKETA O POZNAVANJU IN IZKORIŠČNJU SREDSTEV IZ EU V SLOVENSKEM OSNOVNEM ŠOLSTVU	32
4.5.2 Predstavitev ankete	32
4.5.3 Analiza ankete.....	32
5 PREVERITEV HIPOTEZE	38
6 ZAKLJUČEK.....	40
LITERATURA IN VIRI:	43
SEZNAM TABEL.....	44
PRILOGE.....	45
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	47

1 UVOD

V diplomski nalogi bom obravnaval značilnosti javnega sektorja na primeru osnovnega šolstva. To področje bom obravnaval s postavitvijo in preveritvijo različnih hipotez. Obravnavale bodo naslednja področja: normativi v slovenskem osnovnem šolstvu in primerjava z našo sosedo Hrvaško ter še nekaterimi drugimi državami; poznavanje in izkoriščanje sredstev Evropske unije v slovenskem osnovnem šolstvu.

V prvem delu se bom tako posvetil področju normativov in standardov. Zaradi lažje in boljše primerjave med državama bom na začetku predstavil še ureditev izobraževalnega sistema v obeh državah.

V nadaljevanju sem postavil hipotezo: »Normativi in standardi v slovenskem šolstvu so dobro postavljeni in povsem primerljivi s Hrvaško.« Najprej bom predstavil ureditev tega področja v Sloveniji, nato bom predstavil še ureditev na Hrvaškem. Odločil sem se, da si bom pri tem pomagal z različnimi viri. Za obravnavo stanja v Sloveniji sem večino potrebnih podatkov našel na internetu, del potrebnega gradiva pa sem poiskal v knjižnicah. Glavni vir informacij o tem področju mi je bil pravilnik o normativih in standardih v vzgoji in izobraževanju. Ta dokument mi je nudil poglobljene informacije, da sem si lahko ustvaril neko realno sliko stanja, ki vlada na tem področju. Za našo sosedo Hrvaško sem vse podatke pridobil preko spleta. Na spletni strani hrvaškega ministrstva za izobraževanje sem tako našel dokument z naslovom »Državni pedagoški standardi«.

Na koncu prvega dela bom predstavil še nekatere druge oblike standardov. Poskušal bom čim bolj nazorno predstaviti to področje še s strani nekaterih drugih vidikov. Standarde tako odražajo tudi uspešnost učencev na zaključnih preizkusih znanja, doseženi rezultati pri posameznih predmetih in podobno.

V drugem delu se bom osredotočil na sredstva evropske unije, zlasti me bo zanimalo, kako dobro so osnovne šole seznanjene s tem področjem in v kakšni meri ga izkoriščajo. Za raziskavo tega področja bom opravil anketo med osnovnimi šolami, s katero si bomo poskušal ustvariti čim bolj jasno sliko stanja, ki vlada na tem področju. Poleg ankete bom v tem delu predstavil še nekatera druga poglavja. Na kratko bom predstavil financiranje našega šolstva, saj je to po mojem mnenju nujno potrebno za razumevanje tega področja. Poleg financiranja šolstva v Sloveniji bom predstavil tudi financiranje v tujini, osredotočil se bom na države EU ter še na nekatere druge, kot je denimo Hrvaška. V nadaljevanju bom predstavil tudi nekatere možnosti (vire) financiranja iz Evropske unije. Poskušal bom predstaviti tiste najbolj znane in uporabljane.

V zaključku bom poskušal čim bolj nazorno predstaviti svoje ugotovitve ter predstaviti svoje predloge o tem, kako bi bilo mogoče uvesti določene spremembe, ki bi pripomogle k izboljšanju razmer na obravnavanih področjih.

2 PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA OSNOVNEGA ŠOLSTVA

V Sloveniji je osnovno šolstvo obvezno in se financira iz javnih sredstev. To je zapisano tudi v ustavi Republike Slovenije v 57. členu. Podrobneje osnovnošolsko izobraževanje ureja Zakon o osnovni šoli. Izvajalci osnovnega izobraževanja otrok v Sloveniji so: osnovne šole; osnovne šole s prilagojenim programom; le-te so namenjene otrokom z lažjimi motnjami v razvoju; zavodi za izobraževanje in usposabljanje otrok s težjimi motnjami v razvoju.

Osnovo šolo ustanovijo občine, katerih odgovornosti je, da zagotovijo ustrezne pogoje za izvedbo osnovnega izobraževanja, poskrbeti pa morajo tudi za program dodatnih dejavnosti. S predpisanimi programom je vsem državljanom omogočeno uresničevanje osnovnega izobraževanja, ki se izvaja skozi pouk in druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela, kot ga določa Zakon o osnovni šoli ter obvezni predmetniki z učnimi načrti za osnovno šolo.

Z Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju so bili postavljeni okviri, na katerih naj temelji prenova osnovnošolskega izobraževanja, kot so:

- pravna nevtralnost šolstva,
- demokratičnost, avtonomnost in enake možnosti,
- odprtost in preglednost javnega sistema vzgoje in izobraževanja,
- prednost kakovosti učenja pred kopičenjem dejstev.

Na podlagi Bele knjige se je v letih 1996–2000 razvila tudi nova pravna ureditev na področju šolstva. Sprejeti so bili zakoni o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, o vrtcih, osnovnih šolah in mnogi drugi.

Potrebno se je zavedati velikega pomena tega procesa, saj samo ustrezna pravna ureditev tega področja omogoča uravnotežen razvoj in napredek. Pravna podlaga je tisti ključni dejavnik, od katerega je odvisno delovanje in funkcioniranje celotnega področja. Šolstvo se je tako dvignilo na neko novo, višjo raven, odprle so se možnosti za nov razvoj.

2.1 OSNOVNA ŠOLA KOT JAVNI ZAVOD

Slovenske osnovne šole so po večini javne in imajo status javnega zavoda, le-ti pa sodijo med negospodarske javne službe. Slovar slovenskega knjižnega jezika zavod definira kot:

»1. delovna organizacija za opravljanje določene dejavnosti, katere namen ni pridobivanje dobička ...« (spletna stran Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2009)

V prvem členu zakona o zavodih pa je zavod definiran kot organizacija, ki se ustanovi za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička. Organizacija delovanja zavoda se določi s statutom in pravili. Zavod je najpogostejša oblika opravljanja neprofitne dejavnosti v naši državi.

2.2 USTANOVITEV ZAVODA , ORGANI ZAVODA

Zavod se lahko ustanovi, če so zagotovljena sredstva za ustanovitev in začetek dela zavoda in če so izpolnjeni drugi z zakonom določeni pogoji (po Zakonu o Zavodih, 7. člen).

Akt o ustanovitvi zavoda mora vsebovati (po ZZ, 8. člen):

- ime in sedež oziroma prebivališče ustanovitelja,
- ime in sedež zavoda,
- dejavnosti zavoda,
- določbe o organih zavoda,
- sredstva, ki so zavodu zagotovljena za ustanovitev in začetek dela,
- vire, način in pogoje pridobivanja sredstev za delo zavoda,
- način razpolaganja s presežkom prihodkov nad odhodki in način kritja primanjkljaja sredstev za delo zavoda,
- pravice, obveznosti in odgovornosti zavoda v pravnem prometu,
- določbe o odgovornosti ustanovitelja za obveznosti zavoda,
- medsebojne pravice in obveznosti ustanovitelja in zavoda,
- druge določbe v skladu z zakonom.

V primeru, da je ustanoviteljev zavoda več, se njihova medsebojna odgovornosti, pravice in obveznosti uredijo s pogodbo. Pravno sposobnost zavod pridobi, ko se akt o ustanovitvi vpiše v sodni register.

V zavodu delujejo različni organi, ki sooblikujejo politiko delovanja zavoda. Svet zavoda je organ, ki upravlja zavod. V svetu zavoda sodelujejo: predstavniki ustanovitelja, delavec zavoda ter predstavniki uporabnikov oz. zainteresirane javnosti.

Zavod ima tudi s statutom določen strokovni svet ali drug kolegijski organ, katerega naloge in sestava so določene s pravili ali statutom zavoda.

Direktor zavoda je zadolžen za organizacijo in vodenje zavoda, je tudi zastopnik zavoda in odgovarja za njegovo zakonito delovanje. V svoji pristojnosti ima tudi strokovno vodenje zavoda, razen če ni v zakonu ali ustanovnem aktu določeno, da sta poslovodna in strokovna funkcija med sabo ločeni. Direktorja imenuje in razrešuje ustanovitelj zavoda, razen če ni za to pooblaščen svet zavoda (na podlagi zakona ali ustanovnega akta).

V primeru, da je tako določeno z zakonom ali ustanovnim aktom, lahko strokovno funkcijo opravlja strokovni vodja. Njegove pravice, odgovornosti in dolžnosti se določijo s statutom ali pravilniki zavoda, ki pa morajo biti v skladu z zakonom in ustanovitvenim aktom. Strokovnega vodjo zavoda imenuje in razrešuje svet zavoda na podlagi mnenja strokovnega sveta.

2.3 SISTEM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V SLOVENIJI

Pred vstopom v osnovno šolo je v Sloveniji organiziran sistem predšolske vzgoje. Ta proces se odvija pretežno v okviru vrtcev. V vrtce se lahko vključijo otroci, ko dopolnijo starost enega leta. Vrtci so deloma financirani s strani staršev, veliko stroškov za te ustanove pa pokrijejo lokalne skupnosti. V šolskem letu 2007/08 je v Sloveniji delovalo 811 vrtcev, v katere je bilo vključeno 61359 otrok.

Kot sem že omenil, se izobraževanje v Sloveniji financira iz državnega proračuna, deloma pa tudi iz proračuna lokalnih skupnosti (vir: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja). Osnovnošolsko izobraževanje je v Sloveniji obvezno in traja skupno 9 let. Osnovna šola je razdeljena na tri triade. Prva triada traja od prvega do tretjega razreda, zanjo je značilno opisno ocenjevanje. Druga triada traja od četrtega do šestega razreda, tretja triada pa od sedmega do devetega razreda. V zadnji triadi so značilni izbirni predmeti. Učenec zaključi osnovno šolo, ko uspešno zaključi deveti razred osnovne šole.

Velika večina učencev (skoraj 98 %) danes nadaljuje šolanje. Nadaljnje šolanje poteka na gimnazijah, srednjih strokovnih šolah, poklicnih šolah. V gimnaziji se dijaki pripravljajo na nadaljevanje šolanja v visokem šolstvu, izobraževanje se konča z uspešno opravljeno maturo. Srednje strokovne šole pripravljajo svoje dijake na opravljanje poklica, izobraževanje se zaključi s poklicno maturo. Izobraževanje na poklicnih šolah se zaključi z zaključnimi izpitom. Po uspešnem zaključku programov strokovnih ter poklicnih šol obstaja možnost vpisa na višje šole in na visokošolske programe na univerzi. Za vpis na univerzo morajo ti dijaki uspešno opraviti maturitetni tečaj in maturo. Vse navedene možnosti srednješolskega izobraževanja so brezplačne, trajajo pa od 2,5 do 5 let.

Izobraževanje na višjih šolah traja 2 leti in je zelo praktično naravnano. Gledano v celoti je prek 40 % programa namenjenega usposabljanju v podjetjih. Po uspešnem zaključku teh programov kandidati pridobijo višjo strokovno izobrazbo.

V Sloveniji delujejo 4 univerze, in sicer: Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem in Univerza v Novi Gorici. Na univerzi se odvijata dve veliki skupini izobraževalnih programov, na eni strani je program, kjer se pridobi univerzitetno izobrazbo in traja od 4 do 6 let. Poleg univerzitetnih programov pa na univerzi potekajo tudi programi visokega strokovnega izobraževanja in trajajo tri leta. Sprejem Bolonjske deklaracije je prinesel precejšne spremembe na tem področju. Tako sedaj poteka proces univerzitetnega in visokošolskega izobraževanja na 1. stopnji ter izobraževanje na 2. oziroma podiplomski stopnji.

3 NORMATIVI IN STANDARDI

Prvo področje, ki ga bom podrobneje obravnaval v svoji nalogi, je področje normativov in standardov v slovenskem šolstvu ter primerjava s sosednjimi državami. Pri svojem delu bom podrobno pregledal in predstavil aktualne predpise, ki veljajo na tem področju, predstavil bom tudi ureditev tega področja v državi primerljivi s Slovenijo, na koncu pa bom še podal moje mnenje, kako bi se dalo še izboljšati to področje.

Tako **postavljam hipotezo:**

- *Normativi in standardi v slovenskem osnovnem šolstvu so dobro postavljeni in povsem primerljivi s Hrvaško.*

3.1 NORMATIVI IN STANDARDI V SLOVENSKEM ŠOLSTVU

Minister za šolstvo je na podlagi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja izdal pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole. Ta dokument mi je predstavljal nekakšno vodilo pri obravnavi tega področja.

Vsebinsko ta pravilnik obsega več različnih področij, v splošni določbi so le-ta natančno opredeljena. Obravnavana so tako naslednja področja:

- učna obveznost strokovnih delavcev,
- učna obveznost ravnateljev in pomočnikov ravnateljev,
- merila za oblikovanje svetovalne službe, knjižnice, administrativne, računovodske in tehnične službe ter merila za oblikovanje oddelkov in učnih skupin.

Vir: Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole

Poleg zgoraj navedenih področij pa je v tem dokumentu obravnavano tudi izobraževanje skupin, ki potrebujejo prilagajanje izobraževalnih programov. Med take skupine sodijo: otroci s posebnimi potrebami, Romi, območja s posebnimi razvojnimi problemi.

Na koncu se s tem pravilnikom določijo tudi elementi za sistemizacijo delovnih mest za obvezni in razširjeni program ter za druga dela, za le-te se na podlagi zakona ter na podlagi sistemizacije in kolektivne pogodbe zagotavlja sredstva iz državnega proračuna. Vir: Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole

3.1.1 Tedenska učna obveznost strokovnih delavcev

»Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole zelo natančno določa tako imenovano učno obveznost strokovnih delavcev«(Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole). Učna obveznost je predpisana tedensko v šolskih urah, vsaka po 45 minut. Za učitelje je tako predpisano:

- 22 ur za učitelje,
- 21 ur za učitelje slovenščine,
- 22 ur za učitelje, ki izvajajo druge oblike individualne in skupinske pomoči in dodatno strokovno pomoč učencem s posebnimi potrebami, ki je namenjena premagovanju primanjkljajev, ovir oziroma motenj,
- 25 ur za učitelje v bolnišničnih oddelkih,
- 30 ur sodelovanja pri pouku za laboranta.

Vir: Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole

Nekoliko drugačni normativi veljajo za učitelje v podaljšanem bivanju, ki imajo obveznosti za 25 ur po 50 minut na teden ter za strokovne delavce v jutranjem varstvu za učence od 1. razreda, katerih znaša obveznost 35 polnih ur na teden.

V nadaljevanju so določeni pogoji, pod katerimi se učne obveznosti zmanjšajo. Le-te se zmanjšajo v primeru, da je učitelj član komisij za pripravo in izbor nalog za nacionalno preverjanje znanja ter v primeru, da učitelj opravlja tudi naloge razrednika.

V 1. razredu se je uveljavila tudi prisotnost drugega strokovnega delavca, s tem je zagotovljeno lažje in bolj nemoteno delo. Obsega sodelovanja dodatnega učitelja je odvisen od števila učencev v razredu, in sicer:

- od 15 do 23 učencev, prizna se 10 ur pouka za dodatnega učitelja,
- od 24 do 28 učencev, prizna se 15 ur pouka za dodatnega učitelja.

Vir: Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, 4. člen

Slovenija je država, kjer živi tudi romsko prebivalstvo. Pravilnik posveča posebno pozornost tudi temu področju, v luči prizadevanja, da bi se tudi tem otrokom omogočilo nemoteno in kvalitetno šolanje. Na osnovnih šolah, kjer prvi razred obiskujejo vsaj trije romski učenci, je predviden drugi učitelj v razredu, in sicer v naslednjem obsegu:

- 10 do 14 učencev v razredu, prizna se 15 ur pouka za dodatnega učitelja,
- 15 do 21 učencev v razredu, prizna se 20 ur pouka za dodatnega učitelja.

3.1.2 Delovna obveznost ravnateljev in pomočnikov ravnateljev

Zakonodaja določa, da osnovno šolo, ki ima najmanj tri organizacijske enote vodi direktor, v primeru dveh ali ene enote pa to funkcijo opravlja ravnatelj ene izmed enot. V primeru, da ima organizacijska enota, ki vodi manj kot 16 oddelkov, je ravnateljeva delovna obveznost tudi določena kot učna obveznost. Med učne obveznosti ravnateljev sodijo vse oblike vzgojno izobraževalnega dela, ki so podlaga za sistemizacijo delovnih mest učiteljev in so opredeljene v 40. členu tega pravilnika. Poleg učne obveznosti ravnatelj opravlja tudi druga strokovna dela, med katera lahko sodijo tudi: delo knjižničarja, delo šolskega svetovalca, delo organizatorja šolske prehrane in podobno.

Tabela 1: Tedenska delovna obveznost ravnatelja v osnovnih šolah z manj kot 16 oddelki

Število oddelkov	Ure pouka	Ure podaljšanega bivanja	Ure drugega strokovnega dela
8 oddelkov	6	7	12
9 do 10 oddelkov	5	6	10
11 do 12 oddelkov	4	5	8
13 do 14 oddelkov	3	4	6
15 do 16 oddelkov	2	3	4

Vir: Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole, 6. člen

Tabela nam prikazuje tedensko delovno obveznost ravnateljev v osnovnih šolah, ki imajo manj kot 16 oddelkov. Poleg predpisane učne obveznosti se lahko ravnatelju le-ta poveča največ za dodatnih 5 ur. Med to obveznost lahko sodi samo pouk obveznih oziroma izbirnih predmetov.

V primeru, da ima šola vsaj 18 oddelkov, lahko ravnatelj imenuje svojega pomočnika, drugega pomočnika pri 38 oddelkih in še tretjega pomočnika v primeru, da šola šteje vsaj 58 oddelkov. Na isto delovno mesto ne more imenovati več oseb na enkrat.

Pomočnik ravnatelja ima podobno kot sam ravnatelj, v okviru svojih delovnih obveznosti, tudi določeno učno obveznost. Med to obveznost spadajo vse oblike vzgojno-izobraževalnega dela, ki so elementi za sistemizacijo delovnih mest učiteljev iz 40. člena tega pravilnika.

3.1.3 Merila za oblikovanje svetovalne službe, knjižnice, administrativne, računovodske in tehnične službe ter merila za oblikovanje oddelkov in učnih skupin

Poleg učiteljev ter ravnateljev in njihovih pomočnikov je za nemoteno delovanje osnovne šole potrebno še veliko drugih delavcev. Zakonodaja natančno določa, pod kakšnimi pogoji se le-ti zaposlujejo, izobrazbo, ki jo potrebujejo za svoje delovanje in podobno.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole tako obravnava tudi ostala delovna mesta v osnovni šoli, med katera sodijo delovna mesta: svetovalnega delavca, knjižničarja, organizatorja informacijskih dejavnosti. Osnova za sistemizacijo teh delovnih mest so čisti, kombinirani in bolnišnični oddelki.

Poleg že naštetih delovnih mest so v osnovni šoli oblikovana tudi delovna mesta: organizatorja šolske prehrane, laboranta, spremljevalca gibalno oviranega učenca, računovodje, poslovnega sekretarja, delavca za računovodsko-administrativna dela, hišnika, kurjača, kuharja, čistilca, gospodinjca.

Osnova za sistemizacijo delovnih mest je število oddelkov, ki jih ima določena osnovna šola. Za sistemizacijo računovodske in administrativne službe se tako upoštevajo čisti, kombinirani, bolnišnični oddelki ter oddelki podaljšanega bivanja. Za delovno mesto čistilca se pri sistemizaciji upošteva čiste in kombinirane oddelke, pri sistemizaciji delovnih mest kurjača in hišnika pa se upošteva čiste, kombinirane in oddelke podaljšanega bivanja.

3.1.3.1 Merila za oblikovanje oddelkov

V nadaljevanju so podana pravila, pod kakšnimi pogoji se oblikuje oddelek v osnovni šoli. Normativ za oblikovanje oddelka v osnovni šoli je tako 28 učencev, v primeru, da so v oddelku vsaj trije učenci Romi, pa je le-ta normativ 21 učencev. Posebna merila veljajo za bolnišnične oddelke, kjer velja, da oddelek šteje 12 učencev, če se le-ti lahko gibajo in 6 učencev, če le-ti ležijo.

V primeru, da oddelek oblikujejo učenci s posebnimi potrebami, se število učencev v oddelku zmanjša, o oddelku odloča šolska strokovna skupina. Če zmanjšanje oddelka vodi v oblikovanje dodatnega oddelka, mora šola o tem pridobiti soglasje ministrstva za šolstvo. Dodaten oddelek se lahko oblikuje samo ob začetku šolskega leta.

V drugem delu tega poglavja so podana merila, kako se oblikujejo kombinirani oddelki, oddelki odraslih, oddelki podaljšanega bivanja ter oddelki na območjih s posebnimi razvojnimi problemi. Za kombinirane oddelke tako velja, da se oblikujejo iz dveh razredov v primeru 21 učencev, iz treh razredov v primeru 14 učencev in iz treh ali več razredov v primeru vsaj 10 učencev.

Pri oblikovanju oddelkov podaljšanega bivanja velja normativ 28 učencev, v primeru, da ga obiskujejo učenci iz dveh razredov, pa je ta normativ 21 učencev. Oddelek se

oblikuje za najmanj 16 učencev. V veliko primerih s sofinanciranjem teh oddelkov osnovnimi šolam pomagajo lokalne skupnosti.

Za oddelke odraslih velja, da se ta oblikuje za najmanj 12 učencev, normativ pa je 18 učencev.

Posebna merila za oblikovanje oddelkov veljajo na območjih s posebnimi razvojnimi problemi. Za oblikovanje kombiniranega oddelka se normativ zniža za 2 učenca. Na koncu tega dela so podana merila za oblikovanje različnih učnih skupin, skupin na aktivnostih izven šole (plavanje, smučanje ...), skupin jutranjega varstva.

3.2 NORMATIVI IN STANDARDI V HRVAŠKEM ŠOLSTVU

Pred začetkom pisanja te diplome sem veliko časa namenil iskanju primernih podatkov. Pri pridobivanju podatkov s tega področja sem naletel na manjše težave. Najbolj primerne podatke za primerjavo z našo državo, sem dobil na spletni strani hrvaškega Ministrstva za znanost, izobraževanje in šport.

Ministrstvo je na svoji spletni strani objavilo dokument z naslovom: Državni pedagoški standardi. V tem dokumentu je zajeto večina tistega, kar me je zanimalo v primerjavi z našo državo.

Ta dokument, ki je bil na Hrvaškem sprejet v letu 2008, vsebuje standarde, ki veljajo za predšolsko vzgojo, v osnovnem šolstvu ter v srednjih šolah. Vsako izmed naštetih področij je zelo natančno opredeljeno. Pri svoji diplomski se bom tako osredotočil na poglavje o standardih v osnovnem šolstvu.

3.2.1 Hrvaški izobraževalni sistem

Eden iz med razlogov, da sem se odločil našo državo primerjati z našo državo, je tudi njihov izobraževalni sistem. Hrvaški sistem izobraževanja je v precejšnji meri podoben našemu, vendar pa obstajajo tudi določene razlike, ena glavnih je v dolžini trajanja osnovne šole. V Sloveniji je sedaj v veljavi devetletna osnovna šola, na hrvaškem pa imajo sistem osemletne osnovne šole.

Najbolj jasno sliko o sistemu izobraževanja na Hrvaškem sem si ustvaril na spletni strani Wikipedia.

Osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje je na Hrvaškem brezplačno, saj ga financira država prek Ministrstva za znanost, šport in izobraževanje. Izobraževanje na višjih stopnjah je prav tako skoraj v celoti brezplačno, saj država financira visokošolske zavode. Visokošolski zavodi imajo pravico, da postavljajo omejitve vpisa, v primeru prevelikega vpisa, glede na razpisana študijska mesta, se izberejo najboljši kandidati, glede na postavljena merila, to je po navadi uspeh v srednji šoli.

Eden ob velikih problemov, s katerim se soočajo na Hrvaškem, je tudi pomanjkanje učiteljev, kar je predvsem povezano s precej nizkimi plačami, ki jih prejemajo učitelji.

Hrvaška je tudi podpisnica Bolonjske deklaracije, le-to je podpisala v Pragi leta 2001 na srečanju ministrov, odgovornih za visoko šolstvo. S podpisom te listine se je Hrvaška zavezala, da bo svoj sistem visokošolskega izobraževanja prilagodila t. i. bolonjskemu procesu, in sicer do leta 2010. Prvi študenti so se v ta sistem vključili v študijskem letu 2005/06. (spletna stran Wikipedia, 2009)

»Leta 2005 je hrvaška vlada začela s prenovo osnovnošolskega in srednješolskega izobraževalnega sistema. Rezultati tega procesa so predstavljeni v dokumentu z naslovom: »Hrvatski nacionalni obrazovni standard« (Hrvaški nacionalni izobraževalni standard).« (spletna stran Wikipedia, 2009)

3.2.1.1 Sistem vzgoje in izobraževanja na Hrvaškem

Pred vstopom v osnovno šolo so otroci vključeni v sistem varstva v okviru vrtcev, kar pa ni obvezno. V vrtec se lahko vključijo otroci pri dopolnjenemu enemu letu starosti. Večina izmed vrtcev je javnih, se pa tudi že pojavljajo zasebni vrtci.

V osnovno šolo se otroci vključijo pri šestih ali sedmih letih, ta stopnja izobraževanja traja 8 let. Trenutno na Hrvaškem deluje 940 osnovnih šol. Osnovna šola je razdeljena na dve stopnji:

- Od 1. do 4. razreda vsak razred poučuje en učitelj, ki poučuje vse predmete. V tem obdobju se učenci srečajo s predmeti, kot so: hrvaščina, matematika, likovna umetnost, narava in družba in vsaj enim tujim jezikom, ki pa je obvezen samo v 4. razredu.
- Od 5. do 8. razreda poučuje razred vsak predmet drug učitelj. Poleg osnovnih predmetov se učenci na tej stopnji srečajo še s/z: fiziko, kemijo, zgodovino, biologijo, zemljepisom ter včasih še z drugim tujim jezikom.

Osnovna šola je na Hrvaškem obvezna že iz časov Jugoslavije, tako je tudi stopnja pismenosti na zelo visokem nivoju. Velika večina učencev uspe dokončati osnovno šolo, tisti, ki ne nadaljujejo šolanja, so registrirani kot nekvalificirani delavci. Vir: spletna stran Wikipedia, 2009

Srednješolsko izobraževanje je trenutno neobvezno, vendar se že pojavljajo težnje, da bi tudi to postalo obvezno. Ta stopnja izobraževanja je razdeljena na dve veliki skupini, na eni strani so gimnazije, na drugi strani pa različne strokovne šole. Po večini ti programi trajajo 4 leta, nekatere strokovne šole pa imajo 3-letne programe.

Trenutno na Hrvaškem deluje okrog 90 gimnazij in okrog 300 srednji šol, le-te spadajo pod pristojnostjo pokrajin. S končano srednjo šolo so dijaki na trgu dela rangirani kot delavci s srednjo stopnjo izobrazbe.

Na Hrvaškem obstajata dve možnosti visokošolskega izobraževanja. Prva možnost je veleučilišče (ang. Polytechnic school), to je primerljivo s slovenskimi višjimi šolami, druga možnost pa so univerze. Glavna razlika med tema oblikama izobraževanja je bila v trajanju izobraževanja in v nazivih, ki so jih na koncu pridobili diplomanti. S pojavom Bolonjskega procesa se je ta razlika precej zbrisala.

Vse večje univerze so sestavljene iz fakultet, le-te imajo lastno administracijo, osebje in študentski kampus. Vsaka izmed teh fakultet pokriva določeno področje, kot so denimo naravoslovne vede, medicina, arhitektura in podobno.

Poleg naštetih pa obstajajo tudi še druge možnosti izobraževanja, kot so denimo glasbene šole ter šole s prilagojenim programom.

3.2.2 Državni pedagoški standardi

Že v uvodu tega poglavja sem omenil, da je Hrvaška svojo ureditev standardov in normativov v izobraževanju zapisala v dokumentu z naslovom Državni pedagoški standardi. Pri pisanju diplome sem se osredotočil na poglavje, ki obravnava osnovno šolstvo.

To področje ima Hrvaška urejeno precej podobno kot naša država, tako kot pri nas je to področje predstavljeno v nekem temeljnem dokumentu, v primeru Hrvaške so to že večkrat omenjeni Državni pedagoški standardi.

Poglavje o osnovnem šolstvu je precej obsežno, razdeljeno je na 15 poglavij, ki zelo natančno opredeljujejo to področje.

3.2.2.1 Temeljne odredbe

Prvo poglavje z naslovom Temeljne odredbe, predstavlja vse ključne pojme, ki se nanašajo na obravnavano področje in natančno definicijo tega področja. »Z državnimi pedagoškimi standardi vzgoje in izobraževanja se tako zagotavljajo minimalni infrastrukturni, finančni in kadrovski pogoji za ohranjanje in enakopravni razvoj dejavnosti osnovnega šolstva na celotnem področju Republike Hrvaške.« (Državni pedagoški standardi, 2008, str. 41) – DPS v nadaljevanju.

V nadaljevanju tega poglavja so zelo jasno predstavljeni pojmi s tega področja, z namenom, da se omogoči kar najbolj jasna obravnava tega področja. Tako najdemo pojasnjene zelo osnovne pojme s tega področja, kot so denimo šola, razred in podobno. V drugem delu pa so razjasnjena tudi bolj zapletena pojmovanja, kot so denimo različne oblike dela, oblikovanje oddelkov in podobno.

3.2.2.2 Merila za oblikovanje šolske mreže na ravni okrožij

Hrvaška pozna organiziranost v obliki okrožij, ki jih imenujejo županije. Mreža osnovnih šol na področjih županij obsega vse ustanove, ki opravljajo osnovnošolsko

izobraževanje, vključujoč matične in podružnične šole s tega področja. Mreža se oblikuje na način, da zadovoljuje izkazane potrebe s stalnim spremljanjem demografskih, gospodarskih in urbanističnih premikov na področju županije. Zagotavlja se primerno dostopnost šole vsakemu učencu, da z obiskom pouka ni ogrožena njegova varnost. Za učence razredne stopnje se zagotovi, če je to le mogoče, pouk na lokaciji, do katere ni potreben prevoz od doma. V primeru učenca s posebnimi potrebami se zagotovi šolanje na lokacij tako, da ni potrebna odsotnost od doma. V izjemnih primerih lahko taki učenci opravljajo šolanje v posebni ustanovi, izven kraja bivanja, to pa samo v primeru, da v najbližji osnovni šoli ni mogoča primerna obravnava takega učenca.

Za neobvezne programe osnovne šole, kot so različni športi, kulturne dejavnosti, izobraževanja odraslih in podobno, je potrebno zagotoviti dostopnost, da zadovoljuje potrebe in interese prebivalstva na določenem vpisnem območju. Vpisna območja se formirajo na način, da zadovoljujejo potrebe učencev, z upoštevanjem dostopnih šolskih kapacitet. Učenci obiskujejo osnovno šolo na območju, kjer imajo prijavljeno prebivališče, vpisno območje se oblikuje za vse šole in njihove podružnice.

3.2.2.3 Merila za oblikovanje osnovne šole kot javne ustanove, oblikovanje podružnične šole in merila za organizacijo pouka v dislociranem objektu osnovne šole

Na Hrvaškem poznajo različne vrste osnovne šole, kot so: redne, posebne, umetniške in osnovne šole narodnih manjšin. Redne osnovne šole delujejo po splošno sprejetem planu, ki je namenjen učencem z ustrežno stopnjo razvoja na čustvenem, vzgojnem in socialnem področju, da lahko obiskujejo ustrežno razredno stopnjo.

Posebne šole delujejo po posebnih načrtih in programih in so namenjene učencem s posebnimi potrebami. Učenci s posebnimi potrebami lahko obiskujejo tudi redne osnovne šole, kjer se formirajo oddelki, prilagojeni za te učence.

Na osnovnih šolah se izvaja tudi izobraževanje odraslih, kot del programa osnovne šole. Ta izobraževanja lahko izvajajo tudi druge ustanove, ki so za tako dejavnost usposobljene.

V drugem delu je podana natančna opredelitev poslanstva osnovne šole. Osnovna šola je ustanova, ki izvaja celovit redni ali posebni program za obvezno šolanje in neobvezni program v umetniških šolah. Pri svojem delovanju mora izpolnjevati predpisane kadrovske, prostorske, tehnične in druge pogoje. Osnovna šola ima lahko poleg svoje matične lokacije tudi podružnične šole in dislocirane enote. Podružnična šola je organizacijska enota, ki deluje izven sedeža matične šole, taka enota se formira, če je zagotovljen vsaj en oddelek učencev od 1. do 4. razreda. Dislocirani oddelki se formirajo izven matične šole, če le-ti ne izpolnjujejo meril za oblikovanje podružnice šole, morajo izpolnjevati vsa druga merila za nemoteno izvedbo pouka.

3.2.2.4 Merila za število razredov na osnovni šoli

Osnovna šola mora imeti vsaj osem razredov, najmanj po en razred od prvega do osmega razreda, tako se zagotavlja celovitost osemletnega osnovnošolskega izobraževanja. V primeru izrednih okoliščin je mogoče, da se formira šola z manjšim številom oddelkov, obstaja tudi možnost, da se formirajo kombinirani oddelki iz več razredov. Za optimalno se šteje šola, ki ima od 16 do 20 oddelkov, enakomerno razporejenimi med vse razrede. Šola deluje v dopoldanski, popoldanski ali celodnevni izmeni, tako da omogoča optimalno doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev. V šoli, kjer delo poteka v dveh izmenah, je lahko največ 32 oddelkov.

3.2.2.5 Merila za število učencev v oddelku in vzgojno-izobraževalni skupini

Pouk se izvaja v rednem, posebnem, kombiniranem oddelku ali v vzgojno-izobraževalni skupini. V primeru, da pouk poteka izven šolskih prostorov, je potrebno zagotoviti vsaj enega spremljevalca na 14 učencev. Posebna pravila veljajo za spremstvo učencev s posebnimi potrebami, tako je potrebno zagotoviti spremljevalca za:

- do 5 učencev z znižanimi intelektualnimi sposobnostmi,
- do 5 učencev z motnjami v vedenju,
- za 1 učenca s slušnimi težavami, slabovidnostjo, motoričnimi problemi, avtizmom.

Tabela 2: Merila za oblikovanje razrednih oddelkov

Razredni odderek	Razredni odderek s posebnim programom	Kombinirani odderek
Najmanjše število učencev: 14	Največ 9 učencev z znižanimi intelektualnimi sposobnostmi	Iz dveh razredov: 16 učencev
Optimalno število učencev: 20	3–5 učencev z avtizmom ali znatno znižanimi intelektualnimi sposobnostmi	Iz treh razredov: 14 učencev
Največje število učencev: 28	Največ 7 učencev s slušnimi težavami, težavami z vidom, z motoričnimi težavami,	Iz štirih razredov: 12 učencev

	težavami pri vedenju	
--	-------------------------	--

Vir: Državni pedagoški standard (2008, str. 48)

Za zgoraj predstavljena merila obstajajo tudi nekatere izjeme. Na šolah, kjer poteka pouk v jeziku narodnih manjšin, je možno oblikovati tudi manjše razrede, kot jih predpisuje standard. V redni oddelek so lahko vključeni največ trije učenci s posebnimi potrebami, skupno število učencev v takem razredu pa ne sme presegati številke 20. Praviloma se kombinirani oddelek oblikuje iz učencev razredne stopnje, izjemoma pa se le-ta lahko oblikuje tudi na predmetni stopnji, šteje lahko največ 10 učencev.

Vzgojno-izobraževalna skupina se oblikuje iz učencev istega ali več različnih razredov, za izvedbo izven šolskih aktivnosti, dodatnega pouka, dopolnilnega pouka in drugih oblik izobraževalnega dela.

3.2.2.6 Merila za učitelje, strokovne delavce, ravnatelje in druge delavce v osnovni šoli

Osnovna šola za svoje nemoteno delovanje potrebuje ustrezno število delavcev. Število učiteljev na šoli se določi glede na število ur neposrednega vzgojno-izobraževalnega dela, predpisanega z učnim načrtom s strani pristojnega ministrstva. Vzgojno-izobraževalno delo obsega ure: rednega pouka, razredne ure, dodatni pouk, dopolnilni pouk, izven šolske aktivnosti. Število ur dodatnega in dopolnilnega pouka ter izven šolskih aktivnosti se ureja z letnim načrtom šole.

V šoli poleg učiteljev delujejo tudi še drugi strokovni delavci, kot so: pedagog, psiholog, knjižničar, zdravstveni tehnik in drugi. Podana so natančna merila, koliko strokovnih delavcev mora imeti določena osnovna šola, le-to je odvisno od števila učencev na šoli. Na šoli, ki ima do 180 učencev, sta tako zaposlena 2 strokovna delavca, od tega je eden pedagog.

Poleg učiteljev in strokovnih delavcev pa na šoli delujejo tudi delavci drugih poklicev. Srečamo tako poklice: kuharja, računovodje, hišnika, tajnika, čistilke. Za vsakega izmed poklicev so določeni normativi, ki določajo število zaposlenih za posamezno področje.

3.2.2.7 Merila o obsegu ur za učence, podana z učnim načrtom in programom

Program osnovnošolskega izobraževanja se izvaja na podlagi učnega načrta in programa za osnovno šolo. Z učni načrtom se predpiše tedensko in letno število ur za: obvezne in izbirne predmete, ostale oblike vzgojno izobraževalnega dela (dodatni

pouk, razredne ure, izven šolske aktivnosti ...), posebno pouk za učence s posebnimi potrebami.

Ura pouka praviloma traja 45 minut, odmor med urami traja najmanj 5 minut, glavni odmor pa vsaj 15 minut. Odmori na celodnevni aktivnostih se prilagodijo obliki dela, bivanju in prehrani učencev.

Za učence razredne stopnje je tako določeno, da imajo lahko največ 25 ur pouka na teden, učenci predmetne stopnje pa največ 30 ur pouka na teden, ki so enakomerno razporejene preko celega tedna.

V sodelovanju z organi lokalne skupnosti, regionalne skupnosti, staršev, civilnega prebivalstva in drugih se zagotavljajo pogoji za izvedbo izven šolskih aktivnosti, le-te šola izvaja v skladu s svojimi zmožnostmi in interesi učencev.

3.2.2.8 Merila za izobraževanje, napredovanje ravnateljev, učiteljev, strokovnih delavcev in merila za usposabljanje in izobraževanje ostalih delavcev

Ravnatelji, strokovni delavci in učitelji imajo dolžnost, da se redno usposabljujejo in sicer:

- najmanj enkrat na dve leti morajo sodelovati na izobraževanju na državni ravni,
- najmanj trikrat letno morajo sodelovati na izobraževanju na regionalni ravni,
- redno sodelovati na izobraževanjih v šoli, kjer delujejo,
- osebno se izobraževati na področjih, za katero so zadolženi.

Vsebinsko izobraževanje odobri ministrstvo, pristojno za izobraževanje, le-ta mora biti v skladu s strategijo vzgojno-izobraževalnega sistema. Izobraževanje organizirajo in izvajajo za to pristojne ustanove in drugi, ki imajo dovoljenje ministrstva za izobraževanje.

Programe izobraževanj na državni in regionalni ravni za naslednje šolsko leto objavlja ministrstvo do konca tekočega šolskega leta. Učiteljski svet letno sprejema plan izobraževanj, le-ta je obvezen za vse delavce vzgoje in izobraževanja. Plan izobraževanj je tudi sestavni del šolskega letnega plana. Vsak učitelj in strokovni delavec je dolžan vsaj enkrat letno podati poročilo o svojem izobraževanju.

Postopek, način in pogoje za napredovanje učiteljev in strokovnih delavcev predpisuje minister za izobraževanje.

Pravico in dolžnost do izobraževanja imajo tudi drugi delavci, ki delajo v šoli, za ta namen je potrebno rezervirati sredstva v proračunu. Usposabljanje in izobraževanja teh delavcev se izvaja v skladu z zakonom.

3.2.2.9 Merila za prostore in opremo v osnovni šoli

Osnovne šole so grajene v skladu z normativi in standardi za izgradnjo in opremo, ki zagotavljajo ustrezno raven bivanja in dela v šolskih prostorih. V osnovni standard predpisuje, da je potrebno zagotoviti delo šole v eni izmeni, izjemoma v dveh izmenah. Šolska zgradba mora zagotavljati primerno funkcionalnost prostorov, za izvajanje različnih oblik pouka, ob tem pa mora izpolnjevati vse higiensko-tehnične zahteve in osnovna estetska in ekološka merila. Površina, potrebna za izgradnjo šolske zgradbe z vsemi pripadajočimi objekti znaša od 30–40 m² na učenca, izjemoma je le-ta lahko 20 m² na učenca.

V nadaljevanju tega poglavja so podana zelo natančna merila o prostorih, ki jih mora zagotavljati osnovna šola, le-ta vključujejo tudi higiensko-tehnične zahteve in merila za opremo teh prostorov.

3.2.2.10 Merila za posebne vzgojno izobraževalne potrebe v osnovnem šolstvu

Posebne vzgojno-izobraževalne potrebe se kažejo v vseh primerih, ki zadevajo specifične potrebe učencev, velikost šole, razrednega oddelka, življenja in dela učiteljev, obsega in kompleksnosti šolskega dela, ob tem ne morejo izpolnjevati meril, ki veljajo za redne šole, ki delujejo in izpolnjujejo redne standarde.

Pod posebnimi pogoji delujejo šole na manj razvitih območjih, kot so otoki, hribovita področja in območja s slabimi prometnimi povezavami. To so šole, ki imajo poseben pomen za življenje na teh področjih in zato jim ni treba izpolnjevati meril o številu učencev in številu razredov, ki veljajo za ostale šole. Delovanje teh šol je urejeno s posebnimi predpisi.

Osnovne glasbene in baletne šole lahko delujejo tudi z manjšim številom razredov, kot je predpisano s tem standardom. O tem se odloča na osnovi posebnih predpisov.

»Nacionalne manjšine imajo pravico, da se izobražujejo v svojem jeziku, le-to poteka v skladu z ustavnim zakonom o pravicah narodnih manjšin« (DPS, 2008, str. 64). Vzgoja in izobraževanje poteka v šolah, ki izvajajo učni načrt in program za manjšine, po posebnih programih, predpisanih s strani ministrstva za izobraževanje. Skozi vzgojo in izobraževanje manjšin se skuša ohraniti njihove posebnosti v maternem jeziku, kulturi, glasbi, likovni umetnosti in podobnem. Pogoje za izvajanje vseh programov izobraževanja narodnih manjšin zagotavlja ustanovitelj zavoda, kjer se program izvaja.

»Za otroke hrvaških državljanov v tujini se organizira pouk v hrvaškem jeziku, po posebnem učnem programu, ki je v skladu z zakonom, mednarodnim dogovorom in zakonodajo države, v kateri se pouk izvaja.« (DPS, 2008, str. 65) Za šole, ki izvajajo pouk hrvaških izseljencev, Republika Hrvaška zagotavlja didaktična sredstva za pouk hrvaškega jezika, narave in družbe, zgodovine, geografije in glasbe.

»Šola mora tekom šolskega leta obvezno identificirati nadarjene učence, z njimi delati po posebnem programu, spremljati njihovi napredek ter o tem sestaviti poročilo, ki ga obravnava šolski strokovni svet.« (DPS, 2008, str. 65) Nadarjenim učencem šola lahko omogoči daljšo odsotnost od predpisane in prilagodi način preverjanja znanja.

Program dela z nadarjenimi učenci obsega:

- povečan obseg dela učitelja z učencem,
- nabava potrebne učne opreme in literature,
- uporaba posebnih virov znanja,
- državna in mednarodna tekmovanja nadarjenih učencev, v organizaciji ministrstva za izobraževanje in drugih subjektov, ki so za to pristojni,
- zagotovljena sredstva za nagrade, štipendije in drugo.

»Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami poteka v rednih šolah, odvisno glede na stopnjo in vrsto posebnih potreb, po rednih, posebnih in individualnih učnih programih. Izjemoma, če je potrebna še posebna zdravstvena in socialna skrb, poteka vzgojno-izobraževalni proces v posebnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah.« (DPS, 2008, str. 66) Za delo s temi učenci se zagotovi posebna oprema, ki omogoča izvedbo dela s temi učenci. Za starše ali skrbnike teh otrok se izvaja svetovalno delo.

»Za učence s kroničnimi boleznimi ali poškodbami, ki zahtevajo bivanje v bolnišnici, se organizira osnovnošolsko izobraževanje v okviru bolnišnice ali najbližje osnovne šole.« (DPS, 2008, str. 66) Za učitelje v teh ustanovah je potrebno organizirati primerno strokovno usposabljanje za delo s temi učenci.

»Za učenca, ki ne more trajno ali za neko daljše obdobje obiskovati pouka, lahko šola organizira pouk na domu učenca.« (DPS, 2008, str. 67)

3.2.2.11 Merila učnega standarda

»Zaradi večje varnosti učencev se organizira prevoz povsod, kjer ni javnega prevoza, prometnic brez pločnikov, kjer veljajo posebne prometne razmere, ne glede na oddaljenost do šole.« (DPS, 2008, str. 67) Za učence s posebnimi potrebami se organizira prevoz brez obzira na oddaljenost od šole.

Vsaka šola je dolžna organizirati prehrano za svoje učence. Načini in pogoji organiziranja šolske prehrane so v rokah ustanovitelja. Za učence, ki so vključeni v podaljšano bivanje ali celodnevni pouk, je potrebno zagotoviti minimalno 30 minut za obrok. Higijensko-sanitarne pogoje šolske prehrane nadzira sanitarna inšpekcija, ki je urad državne uprave na ravni županij.

»Odobritev in nabava učbenikov se odobri na osnovi posebne odredbe. Učbeniki se izdajajo za: redne osnovne šole, za pouk nacionalnih manjšin, za učence s posebnimi potrebami, za pouk otrok hrvaških državljanov v inozemstvu.« (DPS, 2008, str. 68)

Učbenik mora ustrezati vsem znanstvenim, etičnim, didaktično-metodičnim, jezikovnim in tehničnim merilom, ki jih predpisuje ministrstvo za izobraževanje.

Za svoje učence je šola dolžna omogočiti pouk plavanja in vožnje s kolesom. Pouk plavanja se izvaja tekom prvega, drugega in tretjega razreda, minimalni program obsega 20 ur pouka in se izvaja v skupini z največ 12 učenci. Tečaj vožnje s kolesom se izvaja na šolskem poligonu, vodi ga učitelj tehničnega pouka.

Šola je odprta tudi med počitnicami, takrat je možna izvedba različnih programov in aktivnosti za zainteresirane učence. Pri izvedbi teh aktivnosti lahko poleg zaposlenih na šoli sodelujejo tudi starši učencev, lokalna skupnost, pravne osebe in drugi subjekti.

3.2.2.12 Merila za vadbena šola in šola, kjer se opravljajo raziskave

»Šola ima lahko status vadbene šole, za pridobivanje praktičnih izkušenj študentov pedagoške fakultete, če ima za to zagotovljene kadrovske in materialne opreme ter opremo.« (DPS, 2008, str. 69) Prostori, kjer se izvaja delo študentov, morajo biti za to ustrezno opremljeni.

Osnovne šole imajo možnost, da sodelujejo v raziskavah, ki pripomorejo k razvoju metod poučevanja in drugih oblik šolskega dela. Za izvedbo raziskave je potrebno: dovoljenje ravnatelja, pisno soglasje staršev učencev, ki sodelujejo v raziskavi, soglasje ministrstva za izobraževanje. Šola ima pravico do povrnitve stroškov, ki nastanejo z raziskavo, le-te nosi izvajalec raziskave.

3.2.2.13 Sistem kvalitete osnovnega šolstva

Osnovne šole in ustanove, ki izvajajo osnovnošolsko izobraževanje, so dolžne spremljati kvaliteto svojega dela, v skladu s podzakonskim aktom. Zunanje preverjanje kvalitete dela izvajajo za to pristojne ustanove.

Sredstva za izvajanje pedagoškega standarda

Sredstva za izvajanja tega standarda se zagotavljajo iz državnih sredstev, sredstev ustanovitelja in donacij.

Prehodne in končne odločbe

V tem poglavju je določeno, da se bodo sprejeti standardi uvajali postopno. Vlada z letnim načrtom določi izvajanja določil tega standarda, ki je odvisno od razpoložljivih sredstev in mora biti v skladu s koeficienti izvajanja, ki so priloga temu standardu. Za nadzor nad izvajanjem tega standarda skrbi ministrstvo za izobraževanje. Poročilo o izvajanju tega standarda ministrstvo posreduje vladi, le-ta pa ga posreduje hrvaškemu parlamentu.

3.3 PREVERITEV HIPOTEZE

Za primerjavo med Hrvaško in Slovenijo sem se odločil zaradi več stvari, ki povezujejo našo državo. Hrvaška in Slovenija sta državi, ki ju veže skupna preteklost, sedanjost in tudi prihodnost. V preteklosti smo bili del skupne države, kar je v veliki meri vplivalo tudi na razvoj izobraževalnih sistemov v obeh državah.

V tem delu naloge sem se tako osredotočil na področje normativov in standardov. V veliko pomoč pri obravnavi tega področja sta mi bila zlasti dva dokumenta, ki precej natančno urejata to področje. V Sloveniji poznamo Pravilnik o normativih in standardih v osnovnem šolstvu, na Hrvaškem pa je bil sprejet dokument z naslovom Državni pedagoški standardi. Zlasti s pomočjo zgoraj naštetih virov sem skušal čim bolj nazorno predstaviti stanje, ki vlada v obeh državah.

Pri obeh dokumentih, zlasti pri slovenskem, sem ugotovil, da je na samem začetku opredeljeno, čemu konkretno je dokument namenjen in katere subjekte vse zadeva. V Sloveniji je to še posebej natančno določeno, v uvodu so tako zelo jasno podani vsi subjekti, ki jih dokument obravnava. V hrvaškem primeru to ni tako natančno določeno. Po mojem mnenju je jasna opredelitev zelo pomembna, da ne prihaja do zmotnih interpretacij ali neupoštevanja sprejetih standardov.

Slovenski vir najprej ureja dolžnosti učiteljev, ravnateljev in drugih delavcev v šoli. Zelo natančno je opredeljena njihova učna obveznost, enako velja tudi za ravnatelje. Podani so tudi pogoji, po katerih se lahko zaposluje nove delavce. Le-ti pogoji so podani različno, odvisno od delovnega mesta. Za učitelje je natančno določeno, kolikšno število učencev imajo lahko v razredu, to je zelo pomembno zaradi zagotavljanja ustrezne kvalitete vzgojno-izobraževalnega dela.

Hrvaški dokument je zastavljen še bolj široko kot slovenski, le-ta tako obravnava zelo širok spekter materialnih, finančnih, kadrovskih, pedagoških in drugih dejavnikov, ki vplivajo na izvajanje pedagoškega procesa v izobraževalnih ustanovah. Na Hrvaškem so se tudi odločili, da v enem dokumentu uredijo to področje za tri stopnje, in sicer: za predšolsko vzgojo, osnovno šolo in srednje šolsko izobraževanje. V Sloveniji smo ubrali nekoliko drugačen pristop, to področje imamo urejeno nekoliko bolj razdrobljeno. Za vsak segment izobraževanja so sprejeti posebni akti, ki podrobno urejajo to področje. Kar zadeva osnovno šolstvo je to področje urejeno v že večkrat omenjenem Pravilniku o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole. Ta akt se osredotoča na pomembne dejavnike pedagoškega procesa, kot so vloga pedagoških delavcev ter drugi strokovnih delavcev na šoli. Ta način obravnave tega področja je po mojem mnenju primernejši, saj je z omenjenim aktom poudarjeno oziroma utemeljeno bistvo tega področja. Ključ do ustreznega in kakovostnega izobraževalnega sistema leži v strokovnih, izobraženih pedagoških delavcih, ki izvajajo strokovno podprte izobraževalne programe. Slovenski sistem je tako dobro postavljen, je pa potrebno vse skozi spremljati njegov razvoj in se pravočasno odzivati na vse izzive, ki jih le-ta prinaša.

Za doseganje postavljenih standardov pa je potrebno zagotoviti tudi ustrezne pogoje. S tem so mišljeni ustrezni prostori, primerna oprema, strokovna izobraževanja za zaposlene, mednarodne izmenjave učencev, ekskurzije in podobno. V veliki večini primerov dostopna sredstva s strani države ali lokalnih skupnosti ne zadoščajo za izpolnitev vseh potreb, ki jih šole izkazujejo. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev so tako šole primorane v iskanje drugih virov financiranja. Ena izmed mogočih rešitev so tudi sredstva iz virov Evropske unije. Ta možnost se v našem šolstvu počasi uveljavlja in vse bolj pridobiva na pomenu. V drugem delu diplomskega dela bom tako obravnaval poznavanje in izkoriščanje sredstev Evropske unije med slovenskimi osnovnimi šolami.

4 SLOVENSKO OSNOVNO ŠOLSTVO IN SREDSTVA EU

Drugo veliko področje, ki ga bom obravnaval v svoji diplomski, je področje financiranja slovenskega osnovnega šolstva s strani Evropske unije. Skozi obravnavo tega področja bom poskušal preveriti, kako dobro to področje poznajo slovenske šole in v kakšni meri ga le-te izkoriščajo.

Na začetku tako **postavljam hipotezo:**

- *Slovenske osnovne šole premalo poznajo in preslabo izkoriščajo možnosti financiranja, ki jih ponuja Evropska unija.*

Svojo hipotezo bom bodisi potrdil ali ovrzel, s pomočjo raziskave, ki jo bom opravil na slovenskih osnovnih šolah. Raziskava bo pokazala, v kakšni meri šole spremljajo to področje, v kakšni meri in za katera področja ga izkoriščajo.

V enem izmed poglavij v nadaljevanju bom natančneje predstavil nekatere možnosti na ravni EU, ki jih imajo naše šole, da si zagotovijo dodatne vire financiranja. V tem delu se bom bolj osredotočil na način in kriterije za pridobivanje teh sredstev. Sredstva iz Evropske unije se pridobivajo prek različnih projektov, ki jih razpisuje Unija ali pa prek različnih razpisov, na katere se lahko upravičenci prijavijo.

Eden izmed naslovov za pridobivanje evropskih sredstev je tudi Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, krajše imenovan: CMEPIUS. Ta institucija je odgovorna za organiziranje in izvajanje decentraliziranih aktivnosti v okviru programa, za osnovno šolstvo so zlasti zanimive aktivnosti v okviru programa Comenius. Šole se v ta program lahko prijavijo preko razpisov, ki jih na svoji spletni strani objavlja CMEPIOUS. Poleg vse potrebne razpisne dokumentacije so tudi natančno podane vse dolžnosti in naloge, ki jih nosijo na razpisih izbrane šole. V letu 2009 je bilo za aktivnosti v okviru Comeniusa namenjeno 1.088.000 €, porabljen pa so bila sredstva v višini 876.000 €. Ta podatek nam kaže, da je določen del sredstev ostal neizkoriščen. Iz tega je tako po mojem mnenju razvidno, da obstaja določeno pomanjkanje kvalitetno pripravljenih projektov.

Sredstva iz naslova strukturnih skladov se v veliki meri črpajo prek različnih ministrstev. Ministrstvo za šolstvo je imelo tako v lanskem letu iz tega naslova na voljo 296.504.870 € (spletna stran Ministrstva za šolstvo in šport, 2009). Ministrstvo tako pridobljena sredstva med uporabnike razdeli preko različnih razpisov, ki jih objavlja tudi na svoji spletni strani. Zainteresirani uporabniki lahko tako vse potrebne informacije o teh aktivnosti pridobijo preko spleta. Razvoj svetovnega spleta je v veliki meri pripomogel k boljšemu pretoku informacij in s tem boljšemu izkoriščanju teh možnosti.

4.1 FINANCIRANJE OSNOVNEGA ŠOLSTVA V SLOVENIJI

»Kot je določeno že v ustavi, je osnovnošolsko izobraževanje v Sloveniji obvezno in se obvezni program financira iz javnih sredstev. Viri financiranja so po Zakonu o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja zelo natančno določeni. Šolstvo se tako lahko financira iz javnih sredstev, sredstev ustanovitelja, prispevkov delodajalcev, prispevkov učencev, s trženjem svojih storitev, različnih donacij, prispevkov ter z drugih virov.

Šole, ki izvajajo javno veljavne programe, s katerimi se pridobi javno veljavna izobrazba, se ne smejo financirati iz sredstev političnih strank.« (ZOFVI, 2007, 78. Člen)

Porabo teh sredstev nadzoruje Računsko sodišče Republike Slovenije, namensko porabo le-teh v šolah pa organ šolske inšpekcije.

Iz državnih sredstev se za osnovno šolstvo zagotavlja sredstva za financiranje plač, davkov in prispevkov zaposlenih. Poleg vseh že naštetih postavk država zagotavlja tudi sredstva za nagrade, odpravnine ter sredstva za morebitno potrebna nadomeščanja dalj časa odsotnih pedagoških delavcev.

Občina pa mora s svojimi viri zagotavljati sredstva za finančno materialno delovanje šol. Sem tako spada med drugim pokrivanje stroškov prehrane in prevoza za šolske delavce. Poleg tega so občine odgovorne tudi za zagotavljanje sredstev za pokrivanje materialnih stroškov za delovanje šole. Naloga občin je tudi, da skrbijo za vzdrževanje in investicije v šolske stavbe ter sprotno obnavljanje in posodabljanje opreme in učil v šolah. Šola z občinskimi sredstvi krije tudi obvezne šolske prevoze ter sofinancira prevoze na obvezne ekskurzije učencev.

4.1.1 Financiranje iz občinskega proračuna

Občine pridobivajo svoja sredstva iz državnega proračuna, z lastnimi sredstvi ter z zadolžitvami. Poleg lastnih sredstev, ki jih občina zbere z različnimi taksami, davki, naložbami in drugimi viri, občine prejmejo tudi sredstva od države. Državna sredstva so namenjena preprečevanju in odpravljanju prevelikih razlik v obsegu in kakovosti javnih storitev po posameznih občinah.

Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja v 82. členu natančno določa postavke, ki se financirajo iz proračuna lokalnih skupnosti. Iz proračuna občin se tako financira (po ZOFVI, 82. člen):

- sredstva za plačilo stroškov za uporabo prostora in opreme za osnovne in glasbene šole in druge materialne stroške, razen materialnih stroškov iz 81. člena osnovnim šolam,
- glasbenim šolam sredstva za nadomestila stroškov delavcem v skladu s kolektivno pogodbo,

- sredstva za prevoze učencev osnovne šole v skladu s 56. členom zakona o osnovni šoli, razen za prevoze učencev s posebnimi potrebami ob pouka prostih dnevih,
- sredstva za investicijsko vzdrževanje nepremičnin in opreme, javnim osnovnim in glasbenim šolam,
- sredstva za dodatne dejavnosti osnovne šole in sredstva za investicije za osnovne šole, glasbene šole in organizacije za izobraževanje odraslih ter del sredstev za investicije v šolstvo narodne skupnosti.

4.1.2 Financiranje iz državnega proračuna

Kot sem že omenil, se šolstvo financira predvsem iz dveh virov, to sta državni in proračun lokalne skupnosti. Financiranje iz državnega proračuna poteka preko Ministrstva za šolstvo in šport.

Višino sredstev, ki jih osnovne šole prejmejo iz državnega proračuna, se določi na podlagi normativov in standardov, ki jih določi minister za šolstvo. Pri sprejemanju letih sodelujejo tudi pristojni strokovni sveti (Svet za splošno strokovno izobraževanje) ter reprezentativni sindikat za šolstvo. Od letih si mora minister pridobiti mnenje, preden sprejme odločitev.

Normativi in standardi obsegajo:

- učno obveznost strokovnih delavcev,
- učno obveznost ravnateljev in pomočnikov ravnateljev,
- merila za oblikovanje svetovalne službe, knjižnice, administrativne, računovodske in tehnične službe ter merila za oblikovanje oddelkov in učnih skupin

4.2 FINANCIRANJE ŠOLSTVA V IZBRANIH DRŽAVAH EU TER NA HRVAŠKEM

V tem delu bom poskušal čim bolj nazorno predstaviti financiranje šolstva v tujini. Pri predstavitvi se bom osredotočil na primerih nekaterih držav Evropske unije ter na primeru Hrvaške, ki sem jo obravnaval že v prvem delu mojega diplomskega dela.

Podatki o tem so v veliki meri prisotni prek spleta. Sam sem jih pridobil prek spletnega portala Evropske unije. Raziskavo je izvedla agencija Eurostat s sedežem v Luksemburgu, ki je zadolžena za statistične analize na ravni Evropske unije. Z opravljenimi raziskavami so možne primerjave med posameznimi regijami in državami. Eurostat zbira podatke tako za območje EU kot za nekatere države zunaj meja unije, ki bodo v prihodnosti postale članice povezave. Primer take države je denimo Hrvaška.

Tabela 3: Javna poraba za izobraževanje, prikazana po letih, v odstotkih bruto domačega proizvoda

Država	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU	4.86	4.88	4.99	5.10	5.14	5.06	5.04	5.05
Belgija			6	6.11	6.05	5.99	5.95	6
Bolgarija	4.02	3.97	3.78	4.03	4.23	4.51	4.51	4.24
Češka	3.97	3.97	4.09	4.32	4.51	4.37	4.26	4.61
Danska	8.11	8.29	8.44	8.44	8.33	8.43	8.30	7.98
Nemčija	4.51	4.46	4.49	4.70	4.70	4.59	4.53	4.41
Italija	4.47	4.55	4.86	4.62	4.58	4.74	4.43	4.73
Madžarska	4.66	4.42	5.01	5.38	5.86	5.43	5.46	5.41
Avstrija	5.83	5.86	5.74	5.79	5.72	5.57	5.46	5.44
<i>Slovenija</i>			5.89	5.78	5.82	5.76	5.74	5.72
Hrvaška				3.72	3.96	3.90	4.02	4.11
Makedonija				3.35	3.39			

Vir: spletna stran Eurostat, 2009

Graf 1: Javna poraba za izobraževanje v letu 2006, podana v % BDP

Vir: spletna stran Eurostat, 2009

Zgornji graf in tabela nam prikazujeta delež BDP, porabljen za izobraževanje na ravni Evropske unije, nekaterih njenih članic ter dveh kandidatk za članstvo. Na ravni EU se delež BDP-ja namenjen za šolstvo v zadnjih letih ni drastično spremenil. V letu 1999 je le-ta znašal 4,88 %, nato se je dvigoval, najvišji je bil v letu 2003, in sicer 5,16 %, potem je sledilo postopno znižanje. V letu 2006 je bil delež BDP-ja namenjen

za šolstvo 5,05 %. Podatki o državah nam kažejo, da največji delež BDP-ja za šolstvo namenajo na Danskem, podoben trend velja za vso Skandinavijo. Gibanje višine sredstev na Danskem ima podoben trend kot na ravni celotne Evropske unije. Od leta 1999, to je bilo prvo leto, ko so se zbirali podatki o tem področju, pa do leta 2002, se je delež sredstev vseskozi povečeval. Po tem obdobju je sledilo postopno znižanje deleža, ki je leta 2006 tako znašal manj kot 8 % BDP, in sicer 7,98 %. V zgornjem grafičnem prikazu so zajete še nekatere druge države. Tako sem predstavil vse štiri naše sosesde, dva predstavnika nekdanjega vzhodnega bloka, Češko in Bolgarijo ter Nemčijo in Belgijo. Za naše sosesde sem se odločil zaradi zanimive primerjave z našo državo. Ugotovil sem, da Slovenija namenja za šolstvo večji delež BDP-ja kot katera koli iz med naših sosednjih držav. Izmed sosednjih držav je v letu 2006 za šolstvo namenila največ Avstrija, najmanj pa Hrvaška. Avstrija se kljub temu, da je njen delež nad ravni EU, sooča z velikimi problemi v svojem visokem šolstvu, postavile so se ostre zahteve po povečanju sredstev v šolstvo. To pa ob sedanjih veliki gospodarski in finančni krizi predstavlja precejšen problem za avstrijsko državo. Na drugi strani imamo Hrvaško, ki namenja najmanjši delež BDP-ja za izobraževanje. Hrvaška je država, ki ima v veliko pogledih precej skupnega s Slovenijo. Obe državi sta se osamosvojili v začetku devetdesetih let, od tu naprej sta se razvijali vsaka po malo drugačni poti. Slovenija je prej prešla skozi obdobje tranzicije, država se je razvila in izoblikovala do te mere, da je bila leta 2004 sprejeta v EU. Počasi in vztrajno Slovenija lovi korak z drugimi bolj razvitimi članicami EU. Hrvaška je po osamosvojitvi krenila po malo drugačni poti, njen razvoj je potekal drugače, na trenutke malo počasneje kot slovenski. To je po mojem mnenju tudi odraz političnega sistema, saj je bil le-ta precej drugačen kot slovenski. Država se je zaradi sistema, ki je dopuščal tudi veliko zlorab, počasneje razvijala, danes je tako na stopnji kandidatke za vstop v Evropsko unijo, ki jo čaka še precej dela, preden bo zrela in pripravljena za vključitev v evropsko povezavo. Na področju šolstva ima po pridobljenih podatkih, tako najmanjša vlaganja v šolstvo, kljub temu pa po tem kriteriju ne zaostaja veliko za Italijo, ki je država z zelo dolgo tradicijo v šolstvu.

Za vključitev Nemčije sem se odločil zaradi njene velike povezanosti z našo državo. Nemčija je naša najpomembnejša gospodarska partnerica, skozi čas so se tako oblikovale močne vezi med državama. Povezovanje med državama je pustilo svoje sledi tudi v šolstvu. Nemčija je po zadnjih podatkih iz leta 2006 namenjala manjši delež svojega BDP-ja za izobraževanje. Ta delež je v tem letu znašal 4,41 %, kar je precej manj od slovenskega, ki je znašal 5,72 %.

Pridobljene podatke sem želel preveriti še iz drugega vira, še posebej me je zanimal položaj v Sloveniji. Podatke sem pridobil iz Statističnega letopisa Slovenije in sem pri tem prišel do naslednjih ugotovitev. Rezultati raziskave, ki jo je izvedel Statistični urad Slovenije, se precej razlikujejo od tistih iz raziskave agencije Eurostat. Slovenska raziskava tako kaže, da je delež BDP-ja namenjenega za izobraževanje večji, kot ga prikazuje Eurostat. Iz statističnega letopisa mi je uspelo pridobiti tudi bolj aktualne podatke od tistih, s katerimi razpolaga Eurostat. Tako sem ugotovil, da za Slovenijo veljajo naslednji podatki, delež BDP-ja za izobraževanje je bil v letih 2005–2007 naslednji:

Tabela 4: Delež slovenskega BDP-ja namenjen za izobraževanje v letih 2005–2007

Leto 2005	6,23 %
Leto 2006	6,19 %
Leto 2007	5,74 %

Vir: spletna stran Statističnega letopisa, 2010

Iz pridobljenih podatkov sem ugotovil tudi, da se delež namenjen osnovnošolskemu izobraževanju vsako leto zmanjšuje. Ta trend po mojem mnenju kaže jasno potrebo po iskanju dodatnih virov financiranja. Javna sredstva ne zadoščajo za zadostitev vseh potreb, ki jih imajo šole danes, če le-te želijo razvijati in nuditi čim bolj kvaliteten program za svoje učence.

4.3 FINANCIRANJE IZ VIROV EVROPSKE UNIJE

V uvodu smo na kratko pojasnili financiranje vzgoje in izobraževanja pri nas. Poleg vseh virov financiranja je na koncu navedena tudi možnost financiranja iz drugih virov. Odločil sem se, da bom predstavil nekatere možnosti, ki se ponujajo na ravni Evropske unije. To je področje, ki ponuja velike možnosti razvoja in napredka. Veliko informacij o tem sem pridobil preko spleta, del pa sem poiskal pri raznih ustanovah.

V nadaljevanju bom predstavil nekatere možnosti, ki jih je mogoče izkoristiti v našem šolstvu. Teh možnosti je seveda veliko, predstavil bom samo tiste najbolj poznane in primerne za izkoriščanje v našem šolstvu.

4.3.1 Evropski strukturni skladi

Informacije o financiranju iz strukturnih skladov Evropske unije sem pridobil na spletni strani Ministrstva za šolstvo in šport.

Za obdobje od leta 2007 do leta 2013 je Republika Slovenija v skladu z evropsko zakonodajo in Nacionalnim strateškim referenčnim okvirjem pripravila naslednje operative programe:

- operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013 (v nadaljevanju: OP RR),
- operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 (v nadaljevanju: OP ESS),
- operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013 (v nadaljevanju: OP ROPI)

vir: spletna stran Ministrstva za šolstvo, 2009

»Slovenija bo usmerila razpoložljiva sredstva Evropskega socialnega sklada (v nadaljevanju: ESS), Evropskega sklada za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR),

Kohezijskega sklada (v nadaljevanju: KS), drugih finančnih virov in sredstva ustreznega lastnega sofinanciranja v gospodarsko konvergenco države na podlagi kriterijev trajnostnega razvoja, kjer gre prvenstveno za izboljšanje pogojev rasti in zaposlovanja z vlaganjem v fizične in človeške vire, inovacije v družbi znanja, zmožnost prilagajanja gospodarskim in socialnim spremembam, varovanje okolja ter učinkovitost upravljanja. Na ta način želi Slovenija prispevati k uresničitvi skupne dolgoročne vizije in ciljev razvoja Slovenije.« (spletna stran MŠŠ, 7. 10. 2009)

Ministrstvo za šolstvo in šport deluje v okviru ESS in ESRR, ki financirata OP ESS in OP ESRR.

Cilj operativnega programa evropskega socialnega sklada (OP ESS) je doseganje večje zaposlenosti, socialne vključenosti, višjega življenjskega standarda in zmanjševanje regionalnih razlik. Te cilje je možno doseči z vlaganjem v človeški kapital, ki bo omogočal večjo zaposljivost, dvig konkurenčnosti in večjo stopnjo inovativnosti.

Operativni program Evropskega sklada za regionalni razvoj je namenjen spodbujanju konkurenčnosti, gospodarskega in teritorialnega razvoja. Ta operativni program tako spodbuja dvig konkurenčnosti gospodarstva, zvišanje gospodarske rasti ter v prvi vrsti hitrejši in učinkovitejši razvoj podjetništva. Najpomembnejši cilj je, da se ustvari takšno okolje, kjer vsi potenciali od naravnih, gospodarskih, kulturnih do človeških prispevajo k izkoriščanju priložnosti, ki se ponujajo Sloveniji in njenemu prebivalstvu.

Ministrstvo za šolstvo in šport je tako iz teh dveh naslovov in z udeležbo Slovenije pridobilo 296.504.870 €, ki jih bo razdelilo za projekte na svojem področju. (spletna stran Ministrstva za šolstvo in šport)

Primera projektov v Sloveniji financiranih iz sredstev evropskih strukturnih skladov:

a. Šolski hotel Astoria Bled

Cilji projekta so uveljavitev sistema šolskega hotela s ciljem izboljšanja kakovosti izobraževanja bodočih gostinskih in turističnih delavcev, izboljšanje obstoječih nastanitvenih kapacitet in ostalih spremljajočih aktivnosti, ureditev novih dodatnih visoko kvalitetnih nastanitvenih kapacitet, ureditev dodatne ponudbe turističnega objekta, predvsem za potrebe športnega udejstvovanja, aktivnega preživljanja prostega časa (bazenski kompleks, fitnes, saune, masaže ...) in zdravstvenih storitev ter ureditev dodatnih prostorov za potrebe kongresne dejavnosti, ki omogoča napolnitev hotela izven sezone.

Projekt se je pričel junija 2005 ter se zaključil decembra 2006, aktivnosti pa so se v glavnem nanašale na gradbeno obrtna dela in nabavo in montažo notranje opreme. Celotna vrednost projekta v višini 2,1 mio EUR je v višini 1,1 mio EUR sofinancirana s strani EU, celotna višina prispevka ESRR pa je skupaj s slovensko udeležbo 1,5 mio EUR. Vir: spletna stran Turistično informativnega centra Bled, 2010

b. Stadion Ljudski vrt Maribor (Športno turistični center Ljudski vrt)

»Namen projekta je izgradnja sodobnega športno-rekreacijsko-prireditvenega objekta, ki bo podpiral razvoj turistične destinacije in kakovost turističnih proizvodov. Pričakujejo se multiplikativni učinki na posameznih področjih turistične ponudbe – nastanitveni sektor, sektor prehrambenih gostinskih obratov, sektor atrakcij, transporta. Stadion je z 12.800 sedeži primeren za športne in ostale prireditve. Projekt je trajal od junija 2006 do konca leta 2007, celotna vrednost projekta 6,5 mio EUR, EU del znotraj tega zneska pa je 3,3 mio EUR.« Vir: spletna stran NK Maribor, 2010

4.3.2 Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja, CMEPIUS

CMEPIUS je center, ki skrbi za strokovno tehnično podporo in izvajanje projektov Evropske skupnosti s področja izobraževanja in usposabljanja. Ustanovljen je bil z namenom, da skrbi za vključevanje slovenskih izobraževalnih organizacij v evropski prostor ter prispeva k pridobivanju prepotrebne formalnega in neformalnega znanja ter izkušenj znotraj evropskega izobraževalnega prostora. Dejavnosti v okviru javne službe, ki jih center izvaja po obsegu in vsebini, so združene v naslednje sklope:

1. dejavnosti nacionalnih agencij programov Evropskih skupnosti,
2. programi mednarodne mobilnosti,
3. projekti in
4. podporne aktivnosti.

Pri svojem delovanju se center drži načel: nepristranskosti, preprečevanja konfliktov interesov, načela neprofitnosti in preglednosti delovanja.

Ob upoštevanju predpisov Evropske unije skrbi za celotno izvajanje tistega dela programov EU, ki so namenjena slovenskim institucijam in posameznikom. Vir: internetna stran CMEPIOUS

Center tako sodeluje v programu **Vseživljenjsko učenje**, vključno z njunima predhodnikoma programoma Leonardo da Vinci in Socrates. Program Vseživljenjskega učenja je razdeljen na štiri sektorje: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig.

4.4.2.1 Program Vseživljenjskega učenja

To je osrednji program Evropske unije na področju izobraževanja in usposabljanja, ustanovljen je bil za obdobje 2007–2013. Namen tega programa je prispevati k razvoju družbe z vrhunskim znanjem, trajnem gospodarskem razvoju, povečanju števila in izboljšanje kakovosti delovnih mest, večji socialni koheziji ter varstvu okolja. Podpira se izmenjavo, mobilnost in sodelovanje med izobraževalnimi sistemi v Evropi, da bi le-ti dosegli čim višjo stopnjo kakovosti. Program ima zelo široko ciljno skupino, vse od vzgoje otrok v vrtcih do univerzitetnega izobraževanja, izobraževanja odraslih, podjetij, društev, iskalcev zaposlitve, nevladnih organizacij in drugih.

Programske aktivnosti se delijo na centralizirane in decentralizirane. Za slednje je namenjeno kar 80 % denarja, v Sloveniji zanje letno namenimo približno 7,5 milijona evrov. Prijave za decentralizirane aktivnosti zbira za Slovenijo CMEPIOUS.

4.4.2.2 Program Comenius

Za osnovno šolstvo je predvsem aktualen program Comenius. Le-ta pokriva področje izobraževanja na ravneh predšolskega in šolskega izobraževanja, do konca srednje izobrazbe, podpira mednarodno sodelovanje organizacij, ki izvajajo to izobraževanje. Program spodbuja k mednarodnem sodelovanju šol in drugih izobraževalnih institucij. Ob tem se s tem programom skuša doseči dvig strokovne usposobljenosti vseh, ki so neposredno povezani s področjem šolskega izobraževanja. Posebna skrb tega programa je namenjena spodbujanju učenja tujih jezikov in krepitvi ter razvoj mednarodne zavesti. Program ima tri glavne pod akcije, in sicer: šolska partnerstva, strokovno izobraževanje delavcev v vzgoji in izobraževanju, Comenius mreže. Vir: spletna stran Wikipedia-Comenius, 2009

Ta program ima s svojim delovanjem močan vpliv na izobraževalno politiko. Prioritete programa se določajo letno. Najpomembnejši cilji programa so: izboljšanje in povečanje mobilnosti učencev in strokovnih delavcev v izobraževanju, teži se k vzpostavitvi in povečanju sodelovanja med šolami v različnih državah s ciljem, da bi do leta 2010 v teh aktivnostih sodelovalo vsaj 3 milijone udeležencev. Stremi se tudi k spodbujanju učenja tujih jezikov ter boljšim tehnikam in praksam poučevanja. Zaradi prizadevanja po dvigu kvalitete pedagoškega procesa si program prizadeva tudi za krepitev usposabljanja strokovnih delavcev z udeležbo na usposabljanjih doma ter zlasti v drugih državah članicah Evropske unije.

Kot smo že omenili, se prioritete programa določajo letno. Le-te so trenutno naslednje: motiviranje za učenje in spodbujanju k učenju skozi izkušnje. Glavne kompetence programa naj bi bile: dvig znanja tujih jezikov, večja pismenost, predstaviti znanstvene predmete bolj atraktivno in zanimivo ter spodbujati kreativnost in inovativnost. Comenius si tudi prizadeva, da bi s svojim delovanjem poskušal čim bolj omejiti prezgodnjo opuščanje šolanja. Ta cilj se poskuša doseči z usposabljanjem strokovnih delavcev, pomočjo pri pripravi učnih programov, razvojem

šolskega managementa ter tudi s pravočasnim spoznavanjem in soočanjem s socialno-ekonomskimi težavami učencev. Vir: spletna stran Comenius, 2009

Za aktivnosti v okviru programa Comenius se lahko prijavijo organizacije, ki delujejo v okviru šolskega in predšolskega izobraževanja kot tudi posamezniki, ki imajo interes za izobraževanje in usposabljanje v okviru programa.

Kot smo že omenili, za decentralizirane aktivnosti programa zbira prijave in jih izvaja CMEPIOUS, so zelo pestre in raznolike. Med take aktivnosti sodijo: nadaljnja izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v tujini; Comenius asistenti, to so učitelji ali vzgojitelji, ki bodo svoje prve delovne izkušnje pridobili z delom v tujini; šole gostiteljice, to so šole, ki gostijo Comenius asistente; dvostranska in večstranska šolska partnerstva, le-ta so namenjena vsaj 10 dnevni izmenjavam učencev med šolami iz različnih držav; regije partnerstva so namenjene sodelovanju lokalnih in regionalnih šolskih oblasti ter krepitvi evropske dimenzije šolskega izobraževanja; pripravljani obiski so namenjeni spoznavanju bodočih partnerjev in pripravi skupnega projekta; e-twinning spodbuja uporabo sodobnih tehnologij pri izobraževanju v osnovnih in srednjih šolah. Vir: spletna stran Comenius, 2009

Ta program je precej razširjen tudi v Sloveniji, kar kaže, da je bil med slovenskimi šolami dobro sprejet. Slovenske šole se odločajo za sodelovanje, saj vidijo prednosti, ki jim jih le-to prinaša. Med raziskovanjem tega področja nisem našel natančne statistike, koliko naših šol je sodelovalo v programu, našel pa sem veliko spletnih strani osnovnih šol, ki so sodelovale pri programu in v veliki večini so bili podani zelo pozitivni odzivi na učinke programa.

Primer sodelovanja slovenske osnovne šole v programu Comenius:

Za sodelovanje v programu Comenius so se odločili tudi na osnovni šoli Idrija. Tema projekta, v katerem so sodelovali, je bila: »Matematika v vsakdanjem življenju.« V okviru projekta so izvedli različne aktivnosti, med drugimi so iskali matematične zakonitosti v naravi, družabnih igrar, idrijski čipki in drugod. Projekt je potekal dve leti, v njem so poleg idrijske osnovne šole sodelovale še šole iz Češke, Poljske in Romunije. V okviru projekta so se izvedle različne izmenjave učencev med sodelujočimi šolami. Vir: spletna stran Osnovne šole Idrija, 2009

4.5 ANKETA O POZNAVANJU IN IZKORIŠČNJU SREDSTEV IZ EU V SLOVENSKEM OSNOVNEM ŠOLSTVU

4.5.2 Predstavitev ankete

V drugem delu diplomske naloge obravnavam področje sredstev EU v slovenskem osnovnem šolstvu. Odločil sem se, da bom z anketo med ravnatelji osnovnih šol in njihovimi pomočniki raziskal, kako dobro to področje poznajo in v kakšni meri ga izkoriščajo. Anketo sem izvedel na dva načina, najprej sem jo poslal na elektronske naslove ravnateljev, tako nisem dobil veliko povratnih odgovorov. V želji, da anketirancem olajšam delo, sem anketo izdelal še na spletu, s pomočjo programa Survey Monkey, in jo nato znova razposlal na njihove elektronske naslove. V anketi je na koncu sodelovalo 18 anketirancev, s 17 osnovnih šol, odziv je na prvi pogled precej majhen, vendar po mojem mnenju prikazuje realno sliko stanja na tem področju. Anketo so izpolnile zlasti tiste šole, ki že imajo določene izkušnje na tem področju.

4.5.3 Analiza ankete

V anketi je sodelovalo 18 ravnateljev ali njihovih pomočnikov iz 16 osnovnih šol in enega vzgojno varstvenega zavoda.

Tabela 5: Število sodelujočih osnovnih šol in število anketirancev

Kraj	Število osnovnih šol sodelujočih v anketi	Število sodelujočih v anketi
Ljubljana	4	4
Spodnja Idrija	1	1
Logatec	1	1
Horjul	1	1
Cerkno	1	2
Črni vrh nad Idrijo	1	1
Smlednik	1	1
Grosuplje	1	1
Dob pri Domžalah	1	1
Log Dragomer	1	1
Dobre polje	1	1
Litija	1	1
Brdo pri Lukovici	1	1

Vir: lasten

Iz tabele je razvidno, da so v projektih pridobivanja evropskih sredstev sodelovale šole iz različnih krajev, tako iz mest, kot iz manjših krajev. To kaže na to, da ni posebej pomembna velikost kraja, temveč je vse odvisno od pripravljenosti šol za

sodelovanje v takšnih projektih. Morda imajo pri tem manjšo prednost šole iz večjih mest, kot je Ljubljana, le-te mogoče lažje pridejo do ustreznih informacij, vendar se te razlike z razvojem svetovnem spleta vztrajno zmanjšujejo.

➤ **2. vprašanje:**

Tabela 6: Velikost osnovnih šol, ki so sodelovale v anketi:

8–12 oddelkov	13–16 oddelkov	17–20 oddelkov	21–25 oddelkov	26 ali več oddelkov
3	0	9	4	2

Vir: lasten

➤ **3. vprašanje:**

»Ali spremljate oz. izkoriščate možnosti dodatnega financiranja vaših programov?«

a: DA = 16 odgovorov

b: NE = 2 odgovora

Na tretje vprašanje je 16 od 18 anketirancev oz. 89 % anketirancev odgovorilo, da spremljajo dodatne možnosti za financiranje njihovih programov. Anketiranca, ki sta na to vprašanje odgovorila negativno, prihajata z majhnih osnovnih šol (8–12 oddelkov). To po mojem mnenju kaže na to, da v majhnih kolektivih težko zagotavljajo ustrezen kader in najdejo dovolj energije in časa, da bi se ukvarjali s tem področjem.

➤ **4. vprašanje:**

Možnosti financiranja, ki so za vas najbolj aktualne:

- a. občinski razpisi
- b. državni razpisi
- c. razpisi EU

Tabela 7: Število odgovorov glede na podane možnosti

Občinski razpisi	Državni razpisi	Razpisi EU
10	4	2

Vir: lasten

Iz odgovorov na to vprašanje je razvidno, da so najbolj aktualne možnosti financiranja razpisi občin. Ta odgovor je izbralo 10 oz. 62,5 % anketirancev, za državne razpise so se odločili 4 oz. 25 % anketirancev, za razpise EU pa sta se

odločila samo 2 oziroma 12,5 % anketirancev. Šole se tako še vedno bolj poslužujejo občinskih in državnih razpisov, le-ti so bolj poznani in uveljavljeni, z njimi imajo šole že veliko več izkušenj.

➤ **5. vprašanje:**

»Ali poznate vire financiranja iz EU?« (možnih je bilo več odgovorov):

- a. strukturni skladi
- b. Jessica in Jaspers
- c. drugo (napišite):

Tabela 8: Viri financiranja in njihovo poznavanje

Viri financiranja	Odgovori
a. Strukturni skladi	13
b. Jessica in Jaspers	0
c. drugo	3: Comenius Mladi v akciji Center za mobilnost in EU programe

Vir: lasten

Iz odgovorov na to vprašanje je razvidno, da so od virov financiranja s strani EU najbolj poznani strukturni skladi, vse ostale možnosti so manj poznane in se posledično manj uporabljajo.

➤ **6. vprašanje:**

»Za katera področja vaše dejavnosti bi želeli pridobiti dodatna sredstva iz EU?« (možnih je bilo več odgovorov)

- a. oprema prostorov
- b. učni pripomočki
- c. izvedba dodatnih programov (izmenjave ...)
- d. drugo (napišite)

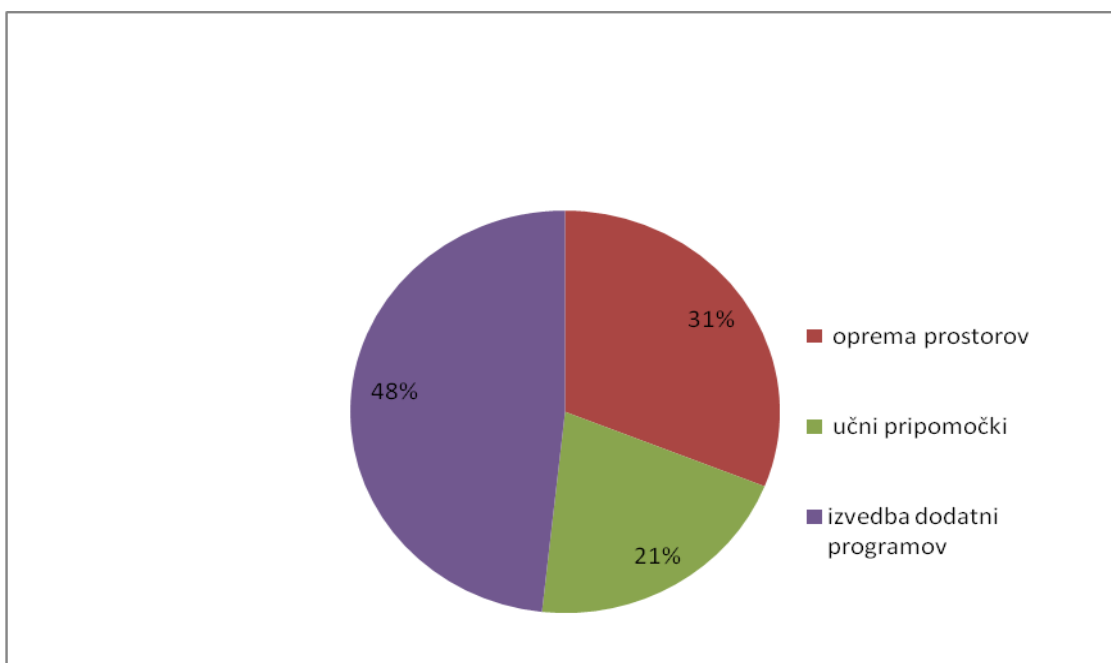

Tabela 9: Področja, za katera bi šole žele dodatne vire financiranja

Področje dejavnosti	Izbrani odgovori
a. oprema prostorov	9
b. učni pripomočki	6
c. izvedba dodatni programov	14
d. drugo	0

Vir: lasten

Graf 2: Področja, za katera bi šole želele dodatne vire financiranja

Vir: lasten

Pri tem vprašanju sem želel izvedeti, katera so tista področja, kjer imajo šole željo in potrebo po dodatnem financiranju. Ugotovil sem, da se je največ vprašanih odločilo za področje izvedbe dodatnih programov, takih je bilo 14 odgovorov. Za dodatno financiranje opreme prostorov in učnih pripomočkov se je odločil približno enak delež vprašanih, za prvo področje je bilo 9 odgovorov, za drugo pa 6 odgovorov.

Iz rezultatov je tako razvidno, da je za šole najpomembnejše nudenje kvalitetnega, nadstandardnega programa, ki si ga želijo financirati iz evropskih sredstev. Obenem pa se tudi zavedajo, da kvalitetnega programa ne morejo nuditi brez ustrezne opreme in učnih pripomočkov, zato je tudi to področje za šole zelo pomembno.

➤ **7. vprašanje:**

»Ali ste na vaši osnovni šoli že sodelovali pri projektih pridobivanja evropskih sredstev?«

- a. nikoli
- b. enkrat
- c. dvakrat
- d. večkrat

Tabela 10: Pogostost sodelovanja pri projektih pridobivanja evropskih sredstev

nikoli	enkrat	dvakrat	večkrat
5	6	1	4

Vir: lasten

Graf 3: Pogostost sodelovanja pri projektih pridobivanja evropskih sredstev

Vir: lasten

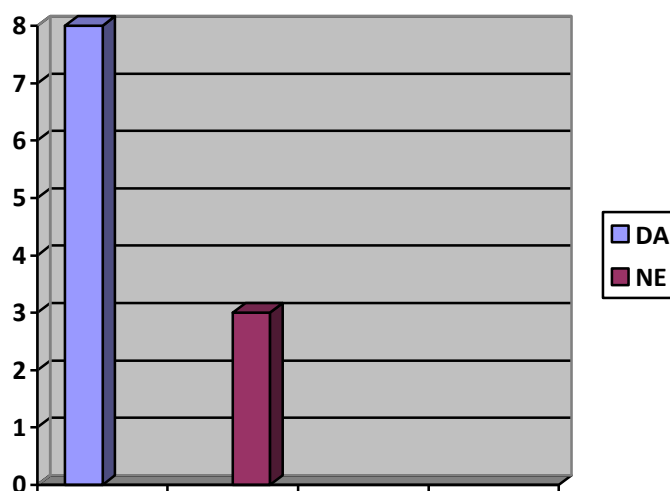
Zgornje vprašanje in odgovori nanje nam pokažejo zanimivo sliko, pokaže nam zelo velik delež tistih, ki niso še nikoli sodelovali v takih projektih, takih je bilo 5 šol oz. 31,5 % anketiranih. Na drugi strani imamo skoraj enak delež šol, ki so že večkrat sodelovale v takih projektih, take šole so 4 oz. 25 % anketiranih. Največji delež, kar 37,5 %, pa imajo šole, ki so samo enkrat sodelovale v takih projektih. To kaže, da je to področje med šolami še vse premalo poznano in izkoriščano.

➤ **8. vprašanje:**

»Ali ste bili pri pridobivanju sredstev iz EU uspešni?«

- a. DA = 8 odgovorov
- b. NE = 3 odgovori

Graf 4: Število uspešnih oz. neuspešnih pri pridobivanju sredstev EU

Vir: lasten

Zgornji graf nam prikazuje uspešnost osnovnih šol pri pridobivanju evropskih sredstev. Iz grafa je tako razvidno, da je uspešnost šol, ki so se lotile teh projektov, zelo velika, saj je bilo pri pridobivanju sredstev vsaj enkrat uspešnih 8 od 11 šol, ki so sodelovale pri teh projektih. Delež uspešnih šol znaša tako 72,7 %, to je po mojem mnenju jasen znak, da se s tem področjem splača ukvarjati in je vredno velike pozornosti. Rezultati kažejo na odgovoren odnos šol, ki so se prijavile na razpise, saj je uspešnost kandidiranja zelo visoka.

➤ **9. vprašanje:**

»Napišite približno višino pridobljenih sredstev.«

Na to vprašanje nisem dobil veliko odgovorov. Iz tistih, ki sem jih dobil, je razvidno, da je razpon sredstev, ki so jih šole pridobile, zelo velik. Po podatkih, ki sem jih dobil, so šole pridobile sredstva vi višini 1000 pa vse do 75.000 €. Odgovori kažejo na to, da je višina pridobljenih sredstev v nekaterih primerih precej visoka, tako ta sredstva predstavljajo precejšen del v šolskih proračunih.

5 PREVERITEV HIPOTEZE

Z anketo sem želel preveriti poznavanje in izkoriščanje sredstev Evropske unije. Navkljub začetnim težavam zaradi precejšnje neodzivnosti anketirancev, sem skozi analizo ankete prišel do nekaterih zanimivih ugotovitev. Navkljub vsem težavam mi je na koncu uspelo zbrati zadostno število anket in oblikovati vzorec, ki mi je po mojem mnenju podal realno sliko stanja na tem področju.

Tako sem prišel **do sklepa**, ki **potrjuje** mojo **hipotezo**, ki pravi:

- *Slovenske osnovne šole premalo poznajo in preslabo izkoriščajo možnosti financiranja, ki jih ponuja Evropska unija.*

Raziskavo sem izvedel med osnovnimi šolami s pomočjo anketnega vprašalnika, ki so ga izpolnili ravnatelji in/ali njihovi pomočniki. Raziskavo sem izvedel v dveh krogih, saj v prvem krogu skoraj ni bilo odziva. V raziskavi so sodelovale šole iz različno velikih krajev, tako iz velikih mest, kot iz manjših krajev. To po mojem mnenju kaže na to, da ni tako pomembno, od kje geografsko izviraš, temveč je skoraj vse odvisno od socialnega okolja, v katerem šola deluje, predvsem pa od strokovne usposobljenosti in motiviranosti vodstvenega kadra v posamezni osnovni šoli. Svetovni splet je pomagal približati informacije tudi na območja z manj ugodno geografsko lego. Iz ankete je tako razvidno, da se šole zavedajo pomena dodatnega financiranja njihovih programov, pokazalo pa se je, da manjše šole težko zagotovijo ustrezen kader, ki bi spremljal in poskušal te možnosti izkoristiti. Težave manjših šol za delovanje na tem področju so se potrdile z vprašanjem, kjer sem spraševal o pogostosti sodelovanja na tem področju. Tega področja nista spremljali dve šoli in obe šoli sodita med manjše. Težave šol so v veliki meri povezane tudi z lokalnimi skupnostim, v katerih šole delujejo. V Sloveniji imamo trenutno 210 občin, zelo veliko je majhnih občin, ki se večinoma spopadajo s precejšnjimi finančnimi težavami. Občine težko zagotovijo sredstva za svoje osnovne naloge, kaj šele, da bi podprle šole za sodelovanje v projektih za pridobitev dodatnih virov financiranja. Šole se tako poleg zapletenih administrativnih postopkov prijave na projekte, soočajo tudi s problemi financiranja. Običajno je namreč, da je potrebna finančna soudeležba v projektu, ali pa celo kritje vseh stroškov projekta, saj se sredstva sprostijo šele po zaključku projekta. Rešitev tega problema vidim v povezovanju občin in njihovih strokovnih kadrov pri pripravi projektov. Z oblikovanjem pokrajin je to ena izmed nalog, ki bi jih po mojem mnenju lahko izvajale pokrajine. Proces regionalizacije je po mojem mnenju nujno potreben, saj bomo edino tako lahko zagotovili enakopravnejši razvoj naše države tudi na tem področju.

Iz odgovorov iz ankete je tako razvidno, da glavno težavo pri pridobivanju dodatnih virov financiranja povzročajo zapleteni in dolgotrajni administrativni postopki prijave na projekte. Evropska unija je ogromna, posledično z velikim in zapletenim birokratskim aparatom. Na ravni EU bo po mojem mnenju zelo težko prišlo do bistvene poenostavitve administrativnih postopkov. Glede teh postopkov pa je veliko mogoče storiti pri nas. Zelo veliko bi bilo storjenega, če bi se oblikoval enotni spletni

portal, kjer bi bili objavljeni razpisi, ki so aktualni za šolstvo. To pomeni, da bi bili zajeti projekti s čim več področij, na katerih bi šole lahko kandidirale. Trenutno imamo to malo bolj razdrobljeno, Ministrstvo za šolstvo objavlja državne razpise in del evropskih razpisov. Center za mobilnost in evropske programe usposabljanja pa izvaja večino projektov EU s področja izobraževanja in usposabljanja. Področje je tako že sedaj precej dobro predstavljeno, po mojem mnenju pa je premalo poudarka na navodilih in usmeritvah, kako naj se šole prijavijo na projekte. Na novo oblikovanem portalu bi se tako poleg zbranih razpisov poskušalo šolam čim bolj jasno približati postopke, ki jih morajo izvesti ob prijavi. To bi bilo najlažje izvedljivo, če bi se objavili primeri dobro pripravljenih projektov, le-ti bi bili za šole dober vzorčen primer, ko bi same pripravljale projekte.

Skozi obravnavo se je tako pokazalo, da je to področje z velikim zmožnostmi in mu velja posvetiti potrebno pozornost. Sredstva Evropske unije so ena izmed možnosti, ki bi jih vsekakor veljajo izkoristiti, pri razvoju in dvigu kvalitete našega šolstva.

6 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem obravnaval dve obsežni temi. V prvem delu sem se ukvarjal s področjem normativov in standardov v slovenskem osnovnem šolstvu in jih primerjal s sosednjo Hrvaško. V drugem delu pa sem se ukvarjal s področjem evropskih sredstev v naših osnovnih šolah. Zanimalo me je zlasti, v kakšni meri to področje šole poznajo in ga izkoriščajo.

Pri obravnavi prvega dela sem se srečal s področjem, ki mi pred tem ni bilo posebej poznano. Je pa to področje, ki je precej široko in ob tem tako ponuja velike možnosti za raziskovanje v prihodnosti. Normativi in standardi v šolstvu so zelo obširna tema, tako da je bilo nujno, da sem se osredotočil na ožje področje, osnovno šolo. Razlogov za tako odločitev je več, med najpomembnejšimi pa je, da je potrebno tej stopnji izobraževanja posvetiti posebno pozornost in mu priznati njegovo pomembnost. Osnovna šola je stopnja, ki v veliki meri odločilno vpliva na razvoj posameznika in posledično na njegov nadaljnji razvoj.

Slovensko osnovno šolstvo je doživelo precejšnje spremembe, leta 1991 smo postali samostojna država in se znašli v novem položaju. Prvič se je zgodilo, da smo imeli kot narod samostojno državo in smo sami odločali o svoji usodi. Uvedba novega političnega sistema, prodor novih idej, nov način razmišljanja, so pustili svoj pečat tudi v šolstvu. Šolstvo je moralo odgovoriti na izzive, ki so jih prinesle s sabo te korenite družbene spremembe.

Z namenom vzpostaviti določeno raven kakovostnega izobraževanja je bilo potrebno sprejeti določene ukrepe. Potrebno je bilo sprejeti določena merila, ki bi pripomogla k bolj organiziranemu in kakovostnemu šolstvu. Za čim bolj celostno ureditev tega področja so bili sprejeti akti, ki so urejali zelo različne vidike šolstva. Zelo pomembno je bilo sprejetje zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, le-ta predstavlja temeljno ureditev z organizacijskega in finančnega vidika. Potrebno se je namreč zavedati, da je potrebna jasna organizacijska in finančna ureditev, če sploh želimo govoriti o urejenem izobraževalnem sistemu, ki prinaša ustrezne rezultate. V primerjavi s hrvaškim sistemom je to področje pri nas urejeno nekoliko bolj razdrobljeno. Eden najpomembnejših aktov s tega področja je že večkrat omenjeni pravilnik o normativih in standardih v vzgoji in izobraževanju. Ta dokument se osredotoča na tiste najbolj ključne dejavnike izobraževanja, in sicer na strokovne delavce v izobraževanju, sem sodijo poleg učiteljev in ravnateljev tudi druga delovna mesta, ki so prisotna v izobraževalnem sistemu. Poleg zaposlenih pa ta pravilnik obravnava še nekaj pomembnih dejavnikov, obravnava oblikovanje oddelkov, natančno so določeni pogoji, ki vplivajo na ta proces. Zelo je pomembno, da se pri oblikovanju razredov ne pozabi na skupino učencev, ki potrebujejo posebno pozornost. V to skupino sodijo učenci s posebnimi potrebami, učenci iz vrst narodnih manjšin, učenci iz vrst Romov in drugi. Slovenski izobraževalni sistem je dobro postavljen na teoretični ravni. Sprejeti so ustrezni akti, ki predstavljajo ustrezno osnovo za nadaljnji razvoj. Potrebno je nenehno spremljanje dogajanja in se čim hitreje odzivati na vse izzive, ki prihajajo. To pomeni, da je treba ustrezno skrbeti za

razvoj in napredek vseh subjektov in dejavnikov, ki lahko prispevajo h kvalitetnemu in uspešnemu izobraževalnemu sistemu.

Eno izmed zelo pomembnih vprašanj bodisi javnega bodisi zasebnega sektorja je vprašanje financ. Javni sektor se na tem področju precej razlikuje od zasebnega. Izobraževalne ustanove se financirajo predvsem iz dveh naslovov, in sicer iz sredstev države in lokalnih skupnosti. Eden od najpomembnejših aktov s tega področja je zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.

Finančna sredstva so tisto nujno zlo, brez katerih je zelo težko oziroma praktično nemogoče delovanje. Za delovanje in funkcioniranje katere koli organizacije je potrebno najprej zagotoviti ustrezne pogoje. Zagotoviti je potrebno ustrezne prostore, s pripadajočo opremo in drugimi pripomočki. Za doseganje primernih rezultatov je potrebno zaposliti ustrezen kader, s tem so mišljeni vsi zaposleni, saj vsak od čistilke preko pedagoških delavcev do ravnatelja prispeva svoj delež k končnemu rezultatu. Za doseganje ustrezne ravni kakovosti je pomembno tudi nenehno strokovno izpopolnjevanje, to velja zlasti za pedagoške delavce. Za zadovoljevanje vseh potreb dodeljena sredstva v veliki večini primerov ne zadostujejo. Javne finance so trenutno v precejšnji krizi, tako da kakih bistveno večjih finančni prilivov za izobraževanje ne dovoljujejo.

Zaradi nastalega položaja so se šole prisiljene znajti vsaka po svoje. Zakonodaja jim na tem področju pušča nekaj manevrskega prostora. Po zakonu se šola lahko financira tudi s prispevki učencev, različnimi donacijami, s trženjem svojih storitev in iz drugih virov. Zaradi trenutne finančne situacije je z raznimi donacijami in prispevki zelo težko zbrati znatna finančna sredstva, zato postajajo za šole zelo aktualni tudi drugi viri, kot so denimo različni razpisi. Počasi se tudi v šolstvu uveljavljajo možnosti financiranja iz virov Evropske unije. Zaradi precej specifičnih lastnosti šolstva se te možnosti razvijajo nekoliko počasneje kot na drugih področjih javnega sektorja. Je pa to ena izmed možnosti, ki počasi pridobiva na pomenu in postaja vse bolj pomembna.

S pomočjo raziskave, ki sem jo opravil med slovenskimi osnovnimi šolami, sem prišel do nekaterih zanimivih ugotovitev, ki zadevajo to področje. Skozi raziskavo sem prišel do rezultatov, ki potrjujejo mojo hipotezo, da šole to področje še vedno premalo poznajo in izkoriščajo. V anketi so sodelovale šole iz različni krajev Slovenije, rezultati so pokazali, da geografski položaj ni merilo za uspešnost pri pridobivanju evropskih sredstev. Ključnega pomena je socialno okolje, v katerem se šola nahaja, s tem je mišljena predvsem strokovna usposobljenost in motiviranost kadra, ki deluje na določeni osnovni šoli. Majhne, kadrovske šibkejšje šole, zelo težko zagotovijo ustrezno usposobljen kader, ki bi bil sposoben strokovne in učinkovite priprave gradiva za prijavo na evropske projekte. Eden od problemov so tudi majhne, finančno precej šibke občine. Majhne občine niso sposobne zagotoviti ustreznega finančnega deleža pri projektu in zagotoviti ustrezne strokovne pomoči. Rešitev vidim v medsebojnem povezovanju občin, skupni pripravi projektov in nato kandidiranju na evropskih

razpisih. Spodbujanje in pomoč pri oblikovanju takšnih povezav, bi bila lahko ena od nalog za pokrajine, ki jih bomo dobili v bližnjih prihodnosti.

Z anketami sem pridobil še nekaj dobrih predlogov za izboljšanje in dvig učinkovitosti na tem področju. Kot velika težava se je tako pokazala velika zapletenost in dolgotrajnost postopkov. Za izpeljavo le-teh je ključen ustrezno usposobljen kader, ki pa ga šole težko zagotovijo. Za olajšavo in pospešitev teh postopkov pa se lahko poleg občin marsikaj postori tudi na državnem nivoju. Eden izmed zelo dobrih predlogov je oblikovanje enotnega portala, kjer bi se objavljale vse informacije, ki se tičejo aktualnih razpisov in bi bili objavljeni tudi kot primeri ustrezno pripravljenih projektov. Te informacije bi šolam pomenile ogromno, da lahko začnejo razvijati svoje ideje, saj jim prav ta ustrezna priprava projektov povzroča največ problemov. To je področje, ki si zasluži posebno pozornost in ima velik potencial za razvoj v prihodnosti. Za razvoj tega področja se ni treba bati, saj se je pokazalo, da se šole zavedajo, da potrebujejo dodatne vire financiranja, je pa treba narediti še ustrezne korake, da bi to še bolj zaživel v praksi.

Šolstvo je področje, s svojimi značilnostmi in posebnostmi. Je prisotno skozi celotno življenjsko obdobje posameznika. V šolstvu se zelo odražajo vplivi okolja, v katerem deluje in tudi obratno. Bistvenega pomena je, da se primerno in učinkovito odziva na te dejavnike ter tako skrbi za nenehen razvoj in napredek. Šolstvo bo delovalo na ustrezni ravni, samo v primeru, da bodo za to zagotovljeni vsi potrebni pogoji. Poleg že omenjenega dejavnika financ je potrebno tudi zagotoviti še bolj optimalno delovanje. Tu lahko potegnemo vzporednice z zasebnim sektorjem, katerega glavno vodilo je, da z vloženi sredstvi ustvari kar največji dobiček. Cilj javnega sektorja mora biti, da bi izoblikoval in deloval po podobnem principu, prilagojenem njegovim specifičnim lastnostim.

LITERATURA

1. Simonovič, Slavica. Financiranje osnovnih šol v Sloveniji in na Portugalskem, diplomsko delo visokošolskega programa, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2004.
2. Andrič, Milica. Financiranje osnovnih šol v mestni občini Ljubljana, diplomsko delo visokošolskega programa, Fakulteta za upravo, Ljubljana, 2004
3. Benko, dr Riana. Program pomoči Evropske unije, IPZT, Ljubljana, 1999

VIRI

1. Bled: »<http://www.bled.si/>« 30. 1. 2010
2. Comenius:
»<http://www.osnovna-sola-idrija.si/index.php?id=74>« 16. 12. 2009
3. Comenius:
»<http://www.cmepius.si/vzu/comenius.aspx>« 15. 12. 2009
4. Comenius:
»http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc84_en.htm« 13. 12. 2009
5. CMEPIUS- o Cmepiusu=
»<http://www.cmepius.si/cmepius.aspx>« 24. 10. 2009
6. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Hrvaške, Državni pedagoški standard, 2008, str.40–73
7. Eurostat=
»http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/data/main_tables« 10. 12. 2009
8. Ministrvo za šolstvo in šport – strukturni skladi=
»http://www.mss.gov.si/si/strukturni_skladi/« 7.10.2009
9. Nogometni klub Maribor: »<http://www.nkmaribor.com/>« 30. 1. 2010
10. Slovar slovenskega knjižnega jezika=<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>« 20.10.2009
11. Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko:
»<http://www.euskladi.si>« 25. 10. 2009
12. Statistični letopis:
»http://www.stat.si/letopis/2009/06_09/06-03.4-09.htm« 27.1. 2010
13. Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šol, ur. list RS, št. 16/07, št.65/8
14. Wikipedia: Comenius=
»<http://sl.wikipedia.org/wiki/Comenius>« 13.12. 2009
15. Wikipedia: obrazovanje=http://hr.wikipedia.org/wiki/Osnovnoškolsko_obrazovanje
12.12.2009
16. Wikipedia: Education in Croatia:
»http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Croatia« 15.10. 2009
17. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.
Ur.l. RS, št. 12/1996 (23/1996 popr.), Ur.l. RS, št. 101/1999 Odl.US: U-I-215/96, 22/2000-ZJS, 64/2001, 101/2001 Odl.US: U-I-68/98-42, 108/2002, 14/2003-UPB1, 34/2003, 55/2003-UPB2, 79/2003, 115/2003-UPB3, 65/2005, 98/2005-UPB4, 117/2005 Odl.US: U-I-240/04-11, 129/2006, 16/2007-UPB5, 101/2007 Odl.US, 36/2008, 22/2009 Odl.US: U-I-205/07-10, 55/2009 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/2009 (64/2009 popr., 65/2009 popr.)
18. Zakon o zavodih. Ur.l. RS, št. 12/1991, št. 45I/1994

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Tedenska delovna obveznost ravnatelja v osnovnih šolah z manj kot 16 oddelki	8
Tabela 2: Merila za oblikovanje razrednih oddelkov	14
Tabela 3: Javna poraba za izobraževanje, prikazana po letih, v odstotkih bruto domačega proizvoda.....	25
Tabela 4: Delež slovenskega BDP-ja namenjen za izobraževanje v letih 2005–2007	27
Tabela 5: Število sodelujočih osnovnih šol in število anketirancev	32
Tabela 6: Velikost osnovnih šol, ki so sodelovale v anketi:	33
Tabela 7: Število odgovorov glede na podane možnosti	33
Tabela 8: Viri financiranja in njihovo poznavanje	34
Tabela 9: Področja, za katera bi šole žele dodatne vire financiranja	35
Tabela 10: Pogostost sodelovanja pri projektih pridobivanja evropskih sredstev	36

SEZNAM GRAFOV

Graf 1: Javna poraba za izobraževanje v letu 2006, podana v % BDP	25
Graf 2: Področja, za katera bi šole želele dodatne vire financiranja	35
Graf 3: Pogostost sodelovanja pri projektih pridobivanja evropskih sredstev	36
Graf 4: Število uspešnih oz. neuspešnih pri pridobivanju sredstev EU.....	37

PRILOGE

Priloga: Anketa o poznavanju in izkoriščanju sredstev EU v slovenskem osnovnem šolstvu

ANKETA

Pozdravljeni!

Moje ime je Andraž Drešček, sem absolvent Fakultete za upravo, kjer pripravljam diplomsko nalogo z naslovom: »**Značilnosti osnovnega šolstva v Sloveniji v letih 2000–2009 in primerjava s Hrvaško**«. V diplomski nalogi obravnavam tudi možnosti pridobivanja sredstev iz EU v slovenskem šolstvu. Z anketo, ki jo imate pred seboj želim raziskati, kako dobro poznate te možnosti in v kakšni meri jih izkoriščate. Podatke, ki jih bom pridobil z anketo, bom uporabil izključno za potrebe pisanja diplomskega dela.

Za odgovore se vam že vnaprej najlepše zahvaljujem.

1. Naziv vaše šole: _____

2. Velikost osnovne šole:

- a. 8–12 oddelkov
- b. 13–16 oddelkov
- c. 17–20 oddelkov
- d. 21–25 oddelkov
- e. 26 in več oddelkov

3. Ali spremljate oz. izkoriščate možnosti dodatnega financiranja vaših programov?

- a. DA
- b. NE

4. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, nadaljujte z reševanjem tukaj, drugače se vam najlepše zahvaljujem za sodelovanje.

Možnosti financiranja, ki so za vas najbolj aktualne, so:

- a. občinski razpisi
- b. državni razpisi
- c. razpisi EU

5. Ali poznate vire financiranja iz EU (možno je več odgovorov):

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Spodaj podpisani Andraž Drešček izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom: **»Značilnosti javnega sektorja na primeru osnovnega šolstva v Sloveniji v letih 2000–2009 in primerjava s Hrvaško«**, diplomsko delo je nastalo pod mentorstvom prof. dr. Stanke Setnikar Cankar. Dovoljujem da se diplomsko delo objavi na spletni strani Fakultete za upravo.

Ljubljana, 12. 5. 2010

Andraž Drešček

Diplomsko delo je lektorirala Mojca Lipužič Moravec, prof. slovenskega jezika in književnosti: _____